

Kuntoarvion ja rakennushistoriaselvityksen rajapinta

Case Teiskon Isosaari

Minna-Riikka Tuohiniitty

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2019

Rakennustekniikan tutkinto-ohjelma
Kiinteistönpito ja korjausrakentaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennustekniikan tutkinto-ohjelma
Kiinteistönpito ja korjausrakentaminen

TUOHINIITTY, MINNA-RIIKKA:
Kuntoarvion ja rakennushistoriaselvityksen rajapinta
Case Teiskon Isosaari

Opinnäytetyö 67 sivua, joista liitteitä 33 sivua
Joulukuu 2019

Tampereen evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä käynnisti kaavamuuosprosessin Isosaaren alueella Teiskossa. Prosessiin liittyen Isosaarella sijaitsevalle Teiskon pappilalle ja sen rakennuskannalle tehtiin kuntoarvio ja rakennushistoriaselvitys. Alue on osa valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä ja rakennettua ympäristöä, ja suojelustatuksen vuoksi rakennusvalvontaviranomaiset vaativat rakennushistoriaselvityksen osaksi lupamenettelyä.

Opinnäytteessä tutkittiin erityisesti kuntoarvion ja rakennushistoriaselvityksen rajapintoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa kohteessa. Tapausesimerkkinä käytettiin Isosaaren pappilaa ja sille suoritettujen tutkimusten tuottamaa tietoa yhteisprosessista.

Kvalitatiivinen tutkimus koostui empiirisistä havainnoista, kirjallisista lähteistä ja arkistotutkimuksista. Isosaaren rakennuksille tehtiin kuntoarvio ja dokumentointi kesän 2019 aikana. Samanaikaisesti rakennuksen teknisen kuntoarvion kanssa toteutettiin rakennushistoriallinen selvitys.

Kuntotutkimus ja historiaselvitys sisältävät useita tosiaan tukevia, osin päällekkäisiä, tasoja yhden tuottaessa arvokasta tietoa toisen käytettäväksi. Yhtäaikaiset tutkimukset työryhmän tai yksittäisen tutkijan toimesta antavat toimivan työkalun suojellun rakennuskannan ylläpidolle ja säilyttämiselle.

Suojelupäätös voi usein rajoittaa rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden laajuutta sekä töissä käytettyjä menetelmiä ja materiaaleja. Samaan aikaan erityisesti julkisten rakennusten tulee mahdollisuuksien mukaan täyttää voimassa olevat rakennusmääräykset. Rakennusten teknisen kunnon ja rakennushistoriallisten arvojen ottaminen yksityiskohtaisen ja suunnitelmallisen ylläpidon yhteiseksi pohjaksi edesauttaa suojellun rakennuskannan säilyttämistä.

Rakennushistoriallinen selvitys on opinnäytteen liitteenä. Rakennusten kuntoarvioraporttia ei Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän toiveesta liitetä julkiseen opinnäytetyöhön.

Asiasanat: kuntoarvio, rakennushistoriaselvitys, rakennussuojelu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Construction Engineering
Facility Engineering and Renovation

TUOHINIITTY, MINNA-RIIKKA:

The Combined Use of a Condition Assessment and a Historical Report
Case Isosaari in Teisko

Bachelor's thesis 67 pages, appendices 33 pages
December 2019

The Federation of Evangelical Lutheran Parishes in Tampere launched a planning alteration process of the Isosaari area in Teisko. The landscape and the built environment in the area are protected under conservation legislation, which induce extra cautions regarding the permit procedure. As a part of the planning process the Teisko Parsonage located in Isosaari was evaluated in terms of both the technical condition and the architectural and cultural values of the buildings.

The main purpose of this thesis was to analyse the combined use of condition evaluation and historical reports in project involving buildings protected under the Building Conservation Act, using the Teisko Parsonage as a case study.

The research was carried out with qualitative methods, comprising of both empirical and material research. The Teisko Parsonage went through a condition evaluation and documentation during the summer of 2019, and a historical report was drafted simultaneously. After the field and archive research, the similarities and differences between these two assessment methods were analysed.

Both processes involve several overlapping aspects, one bringing valuable information to support the other. The advantage of performing both the condition assessment and the historical research simultaneously provides a method for sustainable building conservation and property management.

Conservation legislation may restrict the extent of the repairs of a protected building, including the choice of materials or the methods used. At the same time the modern building codes need to be met. This causes pressure to the property management, and all operations have to be carried out with a particularly detailed and systematic long-range planning. Involving both the technical condition and the value of building heritage as a basis for property management contributes to preserving the built environment and the architectural and cultural values it has to offer.

The historical report is included in the theses' appendices. As requested by the Federation of evangelical Lutheran parishes in Tampere, the condition assessment is not included.

Key words: building condition evaluation, historical report concerning building, building protection

SISÄLLYS

1	Johdanto	5
2	Tausta	7
3	Kohde	8
	3.1 Teiskon pappila	8
	3.2 Rakennuskanta	9
	3.2.1 Rakenneratkaisut	10
	3.2.2 Päärakennus	12
	3.2.3 Tuparakennus	14
	3.2.4 Piharakennukset	16
4	Kuntoarvio	18
	4.1 Pohjatyö	18
	4.2 Kuntoarvion tavoite	18
	4.3 Kuntoarvion toteutus	19
	4.4 Kuntoarvion raportointi	19
5	Rakennushistoriaselvitys	21
	5.1 Rakennushistoriaselvitys käsitteenä	21
	5.2 Selvityksen tavoite	22
	5.3 Selvityksen toteutus	22
	5.3.1 Arkistolähteet	23
	5.3.2 Käyttjähaastattelut	23
	5.4 Selvityksen raportointi	24
6	Tutkimusten rajapinnat	25
	6.1 Rajapinta käsitteenä	25
	6.2 Kuntoarvio ja RHS toisiaan tukevin prosesseina	25
7	Pohdinta	27
	7.1 Työn onnistumisen arviointi	28
	7.1.1 Arkistolähteiden hyödyntäminen	28
	7.1.2 Raportointi	29
	7.2 Kehitysehdotukset	30
	7.3 Rakennusperinnön tuntemus kuntoarviossa	31
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	36
	Liite 1, alkuperäinen kustannusarvio, Rakennustoimisto Heikki Tiitola	36
	Liite 2, Rakennushistoriaselvitys	43

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä käsitellään kuntoarvion ja rakennushistoriaselvityksen roolia suojellussa rakennuskohteessa.

Teoriaosuudessa keskitytään erityisesti siihen millä tavalla rakennushistoriaselvitystä voidaan hyödyntää osana kuntoarvion suorittamista, millä tavalla prosessit hyödyntävät toisiaan ja millä tavalla arvokkaaksi katsotun rakennetun kulttuuriympäristön erityispiirteet näkyvät kuntoarvioprosessissa. Kuntoarvion suorittamiseen on olemassa selkeitä ja johdonmukaisia ohjeistuksia, jotka toimivat hyvin myös suojelluissa rakennuskohteissa. Kuntoarviossa ei kuitenkaan oteta kantaa rakennuksen rakennushistorialliseen tai arkkitehtoniseen arvoon, ja siksi arvokkaiden rakennuskohteiden ylläpidossa on tärkeää ajatella kuntoarviota ja rakennushistoriaselvitystä kokonaisuutena.

Kuntoarvion suorittamisesta on olemassa esimerkiksi Rakennustiedon ohjekortteja sekä kiinteistönpidon kirjallisia lähteitä, ja rakennushistoriaselvityksestä on sekä Museoviraston opas että artikkelilähteitä. Myös Rakennustiedon KorjausRYL – kirjasarjan esiselvityksiin ja purkamiseen keskittyvässä osassa määritellään sekä kuntoarviolle että rakennushistoriaselvitykselle yleisiä laatuvaatimuksia. Käytettävissä oleva kirjallinen lähdemateriaali on hyvin eriytynyttä, osaksi kenties johtuen jaosta, jossa rakennettu kulttuuriperintö mielletään erilliseksi insinöörintyöstä, vaikka suojellun rakennuskulttuurin erityispiirteiden ymmärtäminen yhdistettynä rakennuksen tekniseen kuntoon, kuntoarvioon ja pitkän tähtäimen ylläpitoon on oleellista rakennusperinnön säilymisen kannalta.

Tässä opinnäytteessä tarkastellaan kuntoarvioprosessia suojellussa rakennuskohteessa, kuntoarvion hyötyä suojellun rakennuksen ylläpidolle sekä kuntoarvion ja rakennushistoriaselvityksen yhteisprosessin hyötyä sellaisessa kohteessa, jossa ne on mahdollista toteuttaa samanaikaisesti ja saman tai yhteistyössä toimivan työryhmän kesken. Siinä missä kuntoarvio usein tarkastelee rakennuksen säilymistä vain sen teknisten ja rakenteellisten ratkaisuiden kannalta, rakennushistoriaselvitys tuo mukaan myös

rakennuskulttuurin ja rakennetun kulttuuriympäristön näkökulman, joita erityisesti suojellussa rakennuskannassa on syytä ylläpitää.

2 Tausta

Opinnäytetyön taustalla on Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän tilauksesta suoritettu työkokonaisuus, joka käsittää Isosaaren rakennuskannan eli Teiskon pappilan päärakennuksen, tuparakennuksen ja piharakennusten kuntoarvioinnin sekä rakennushistoriaselvityksen.

Seurakuntayhtymä on käynnistänyt Teiskon pappilan ja Teiskon kirkonseudun seurakuntakeskuksen alueilla kaavoitusprosessin, jonka tavoitteena on myös uudelleen arvioida seurakunnan omistuksessa olevan rakennuskannan käyttötarkoitusta ja kehitysmahdollisuuksia. Rakennuskanta sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön ja valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisemaan, joten kaavoitusprosessi vaatii tuekseen sekä rakennuskannan että kulttuuriympäristön historiaselvityksen.

Alueen kulttuuriympäristöselvitys päivitettiin samanaikaisesti Marjukka Päivärinnan Tampereen yliopistolle tekemässä arkkitehtuurin lisensiaattityössä arkkitehtitoimisto Nevan toteutuksena.

3 Kohde

3.1 Teiskon pappila

Opinnäytteen kohteena on Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän omistuksessa oleva Teiskon pappila. Rakennustoimisto Heikki Tiitolan suunnittelema kohde vihittiin kiireen vuoksi käyttöön jo vuoden 1926 lopussa, mutta päärakennus valmistui lopullisesti vasta seuraavan vuoden aikana. Pappila sijaitsee Teiskon kirkon läheisyydessä Isosaarella (e. Salonsaari, myös Salosensaari), jonka Teiskon seurakunta osti Teiskolan tilan omistajalta Axel Tammelanderilta vuonna 1925. Kirkkojärvellä sijaitseva saari yhdistettiin kannaksella mantereeseen, ja saarelle rakennettiin tyyliltään klassistinen maaseutupappila maatalousrakennuksineen. (Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän arkisto.)

Kuva 1 Teiskolan - Teiskon kirkon kulttuuriympäristöalue. Museoviraston karttapalvelu.

Teiskon ja Tampereen kuntaliitoksen yhteydessä 1972 Teiskon seurakunta tuli osaksi Tampereen seurakuntayhtymää. Kiinteistön omistajuus on säilynyt seurakuntayhtymällä.

3.2 Rakennuskanta

Rakennuskanta sijoittuu suhteellisen tiiville ja yhtenäiselle alueelle, jättäen Isosaaren eteläisen osan pääasiassa pelto ja metsämaisemaksi. Ensimmäisenä Pappilaan kulkeutuvan tien varressa on kaksikerroksinen riihi. Tien pohjoispuolella pihaan saapuva näkee ensimmäiseksi tallin, joka sijaitsee tuparakennuksen vieressä. Päärakennuksen välittömässä läheisyydessä sijaitsee ulkokäymälä. Rantasauna sijaitsee saaren pohjoispuolella Kirkkojärven rannalla. Rantasaunalle kulkee hieman metsittynyt polku, jonka varrella on nähtävillä myös pieni sortunut latorakennus. Saaren eteläisin rakennus on lato, joka sijaitsee peltoaukion metsittyneellä alueella.

1. Riihi
2. Talli
3. Tuparakennus
4. Ulkokäymälä
5. Päärakennus
6. Rantasauna
7. Lato

Kuva 2 Isosaaren rakennuskannan asemointi. Museoviraston karttapalvelu 2019.

Isosaarella on kaksi asuinkäytössä olevaa rakennusta, joista pappilana toiminut päärakennus on ollut asuinkäytössä rakennuksen valmistumisesta lähtien, pois lukien 1980-luvulla alkanut kymmenen vuoden jakso leirikeskukseksi. Tuparakennukselle on haettu käyttötarkoituksen muutosta asuin- ja leirikäyttöön 1980-luvulla, mutta rakennuksessa on jo sitä ennen asuttu. Sekä päärakennuksen että tuparakennuksen voidaan katsoa olevan hyvin lähellä alkuperäisasuaan ja suhteellisen hyväkuntoisia. Viidestä

piharakennuksesta sekä saunasta, tallista että ulkokäymälästä on olemassa alkuperäispiirroksia tai muita urakka-asiakirjoja. Varastokäytössä oleva tallirakennus on osa alkuperäistä kookasta eläinsuojarakennusta, jonka lävitse oli kulku pappilan pihapiiriin. Eläinsuojan osittaista purkamista ei varsinaisesti ole kirjattu asiakirjoihin, mutta maatalousrakennuksia mainitaan puretun 1960-luvulla (Seurakunnan arkisto).

Saunarakennuksen tupa on 1940-luvulla toiminut myös asuntona talvi- ja jatkosodan aikaan ja niiden jälkeisinä vuosina (Asukashaastattelu). Piharakennusten osalta säilyneisyysaste on vaihteleva, ja jokaisessa tutkitussa rakennuksessa on merkittäviä korjaustarpeita

3.2.1 Rakeneratkaisut

Sekä päärakennus että myöhemmin vakituiseen asuinkäyttöön muutettu tuparakennus ovat korkealle luonnonkivimuurille perustettuja, pystyrimalauoitettuja hirsirakennuksia. Molempien rakennusten tämän hetkinen katemateriaali on keraaminen tai sementtitiili, pois lukien päärakennukset kuistit, joissa on edelleen alkuperäissuunnitelmien mukainen saumapeltikate. Tarkempaa määritystä nykyisestä katemateriaalista ei tehty, mutta sementtitiiltä voidaan pitää todennäköisenä vaihtoehtona.

Kevyet väliseinät on molemmissa rakennuksissa toteutettu ns. 2-kertaisena lautaseinänä, jossa todennäköisesti on myös pahvitus. Väliseinärakenteita ei kuntoarvion yhteydessä avattu. Sekä välipohjien, yläpohjan että permannon täyteenä on oletettavasti edelleen orgaaninen täytemateriaali. Rakenteisiin ei tehty avauksia kuntoarvion yhteydessä. Tavanomaisena täyteenä on käytetty esimerkiksi sahanpurua, kutterinpurua, sammalta, turvetta, koksikuonaa tai hiekkaa (Keinänen, 1949).

Piharakennuksista kantava hirsirunko on saunalla ja tallilla. Ulkokäymälä, riihi ja pellolla sijaitseva lato ovat puurakenteisia. Katemateriaalina on sementtitiili, pois lukien lato, jonka katteena on profiilipelti.

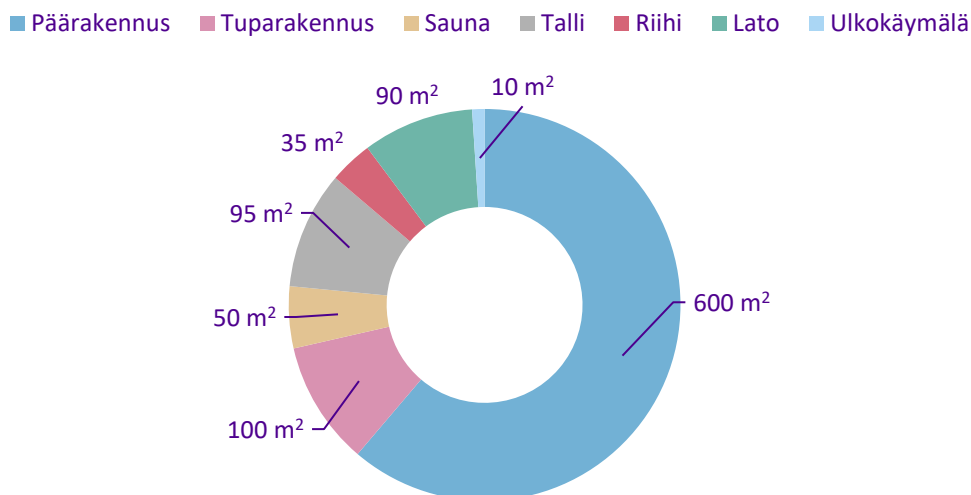
Taulukko 1 Isosaaren rakennuskannan lähtötietoja.

Rakennus	Tyyppi	Tunnus	Kerros-luku	Rakennusvuosi
Pappila	Asuinrakennus	1006110015	2	1927
Tuparakennus	Asuinrakennus	1006110026	1	1927
Sauna	Muu rakennus	1006110048	1	1927
Talli	Liikenteen	100611007B	1	1927
Riihi	Muu rakennus	100611006A	2	1927–1940 (?)
Ulkokäymälä	Muu rakennus	1006110037	1	1927
Lato	Muu rakennus	1006110059	1	1927–1940 (?)

Rakennuskantaa on yhteensä noin 1000 m² verran. Rakennusten pinta-alat perustuvat olemassa oleviin rakennuspiirroksiin, eikä niitä ole tarkistusmitattu ja siten ne ovat vain ohjeellisia. Tutkittavaa rakennuskantaa oli siis runsaasti, ja mukaan tahdottiin sisällyttää myös piharakennukset.

Taulukko 2 Rakennuskannan kerrosala taulukkomuodossa. Asuinrakennusten osuus on noin 70 % koko rakennuskannasta.

Rakennuskannan kerrosala ~ 1000 m²

3.2.2 Päärakennus

Kaksikerroksinen päärakennus on malliesimerkki evankelis-luterilaisen seurakuntapapiston virkataloja koskevan lain (181/1922) mukaisesta pappilarakennuksesta. Virkatalolaisissa säädettiin muun muassa pappilarakennusten huonelukua ja pohjaratkaisua (Knapas, Heikkilä, Ävist. 2016). Päärakennus on suosituksiin nähden kuitenkin suhteellisen kookas, kerrosalan ollessa likimäärin 600 m². A. Soikkeli nostaa väitöskirjassaan Suomen vanhat pappilat - menneisyyden tulevaisuus Teiskon pappilan harvinaiseksi esimerkiksi klassismin ihanteiden mukaan rakennetusta pappilarakennuksesta.

Talon keskiosassa on papin henkilökohtaiseen asuinkäyttöön varattu tila pääsisäänkäynteineen. Rakennuksen pohjoispäätyyn on sijoitettu palveluskunnan tilat, pohjoiskuistin toimiessa palvelusväen sisäänkäyntinä. Talon eteläpääty varattiin virkahuoneistoksi. Virkatalohistoria näkyy muun

muassa alkuperäisessä, kirkonkirjoille varatussa paloturvallisessa holvissa. Lainsäädännöllä varmistettiin myös kirkonkirjojen säilymistä.

Kuva 3 Pappilan päärakennuksen alkuperäispiirrokset ovat seurakuntayhtymän arkistossa.

Päärakennuksen julkisivumuutokset ovat ikään nähden vähäisiä. Keskuslämmitysasennuksen yhteydessä 1960-luvulla rakennuksen taakse asennettiin ulkopuolinen hormirakenne ja pääsisäänkäynnin päälle on 1990-luvulla asennettu pienikokoinen kaareva katos, joka peittää ulko-oven yläpuoliset ikkunat. Kumpikin muutos on palautettavissa alkuperäiseen asuun.

Katteen vaihtoa ei ole kirjattu arkistoiuihin asiakirjoihin, mutta alkuperäisten piirrosten ja urakkalaskelmien perusteella koko rakennuksessa on alun perin ollut saumapeltikate. Tähän viittaavat myös 1920-luvun lopun valokuvat, joskin saatavilla olleiden kuvälähteiden kuvalaadun perusteella katemateriaalin tunnistaminen on erittäin epävarmaa (Godenhjelm, 1933).

1940 päivätyissä urakka-asiakirjoissa mainitaan alkuperäisen vesikattorakenteen olevan hyväkuntoinen, eikä ole perusteltua olettaa että katemateriaalia olisi vielä ensimmäinen viidentoista vuoden aikana vaihdettu. Seuraavat kattavat peruskorjaukset on tehty 1960-luvulla ja 1980-luvulla, mutta kummankaan hankkeen yhteydessä katemateriaaliin ei ole otettu kantaa rakennuslupa- tai urakka-asiakirjoissa tai muussa arkistoidussa

kirjeenvaihdossa. Sementtitiilikate on materiaalina ollut käytössä myös 1920-luvulla (Keinänen, 1949), joskin sen käyttö on yleistynyt vasta 1950-luvulla.

Rakennuksen ullakkotilassa on nähtävillä myös alkuperäinen pärekate. Rakennuspiirrosten mukaan päärakennukseen on muista Isosaaren rakennuksista poiketen suunniteltu saumapeltikate. Pärekkate on saattanut toimia väliaikaisena katteena peltikaton valmistumiseen saakka, tai syystä tai toisesta peltikatteen alle on tahdottu tehdä yhtenäinen aluskate päreestä. Katteen, räystäiden ja rännien muodon, alkuperäispiirrosten sekä kuistien säilyneen saumapeltikatteen perusteella on kuitenkin perusteltua olettaa alkuperäiskatteen olleen kokonaisuudessaan saumapeltiä. Saumapeltikate on myös todennäköisesti jätetty nykyisen tiilikatteen alle, sillä tiilikate tarvitsee yhtenäisen ja tiiviin pohjarakenteen.

Rakennuksen sisätilojen muutokset ovat suhteellisen vähäisiä; alkuperäisistä tulisijoista suurin osa on purettu ja yläkerrassa on rajattu 2000-luvulla ullakkotiloja asuinkäyttöön kevyin väliseinin.

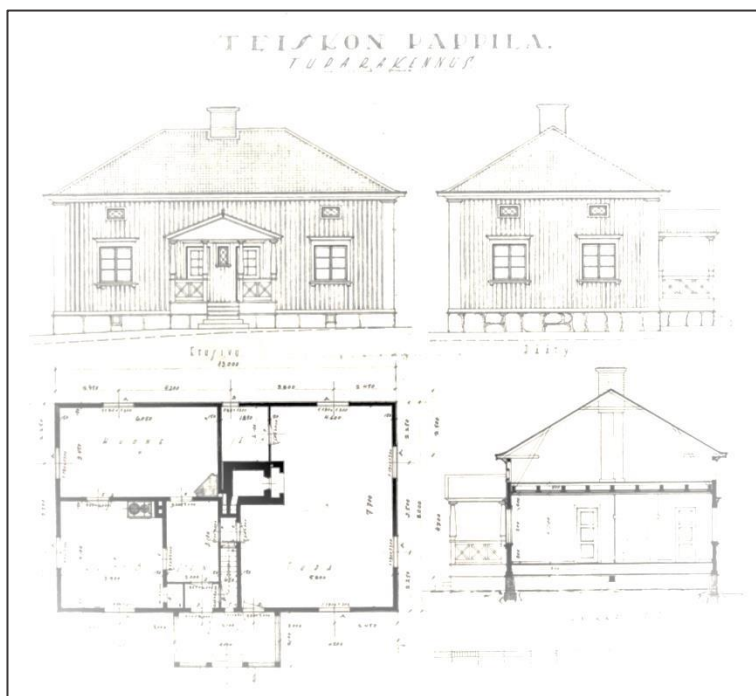
Rakennus toimi virkatalona ja papin henkilökohtaisena asuntona aina 1980-luvulle saakka. Tällöin rakennukselle haettiin käyttötarkoituksen muutosta leirikeskuskäyttöön. Muutoksen yhteydessä tehtiin vähäisiä muutoksia pohjakaavaan, jotka myöhemmin 2000-luvulla ennallistettiin.

Rakennus palautui virkaatekevän papin asuinkäyttöön 1993. Päärakennus vuokrattiin yksityishenkilölle 2001, ja se säilyi asuttuna vuoteen 2017. Tällä hetkellä rakennuksessa tehdään julkisivujen kunnostustöitä.

3.2.3 Tuparakennus

Asuinkäytössä olevan tuparakennuksen historiaa on dokumentoitu päärakennusta vähemmän. Haastatteluiden perusteella tiedetään, että rakennuksessa on toiminut muun muassa leipomo, jossa lähiseudun asukkaat ovat käyneet ostoksilla.

Rakennuksen alkuperäissuunnitelmat ovat tallella, samoin rakenteita on eritelty kohteen urakkalaskelmissa. Rakenteelliset muutokset ovat suhteellisen vähäisiä: rakennukseen on tehty 1980-luvulla WC-tilat, ajanmukainen keittiö ja vanhoja tulisijoja on purettu. 2010-luvulla rakennukseen on tehty vähäisiä, kevyin väliseinin tehtyjä huonerajauksia.

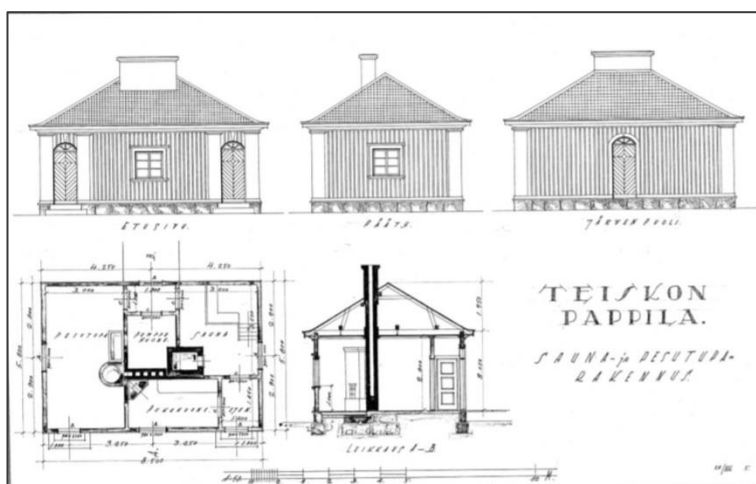
Kuva 4 Tuparakennuksen pärekatto on nähtävissä alkuperäissuunnitelmissa. Pohjakaavassa olevasta huonetilasta on myöhemmin rajattu pesuhuone ja WC-tilat.

Alkuperäisen urakkalaskelman ja piirustusten mukaisesti muutoin klassistisessa rakennuksessa on alun perin ollut pärekatto. Katemateriaaliksi on myöhemmin vaihdettu sementtitiili, mutta kuten päarakennuksen kohdalla, tästä ei ole kirjattu arkistoon tietoja. Alkuperäinen pärekate on jätetty sementtitiilikatteen alle, kuten ullakkotilasta on nähtävillä. Kattotiilien materiaalmääritystä ei tässä tutkimuksessa tehty, mutta sementtitiili on todennäköinen vaihtoehto.

Tuparakennukselle on haettu 1980 käyttötarkoituksen muutosta, asuin- ja leirikeskuskäyttöön. Hyväksytyjä muutoksia ei kuitenkaan toteutettu täysimääräisesti, eikä ullakkotilaa ole rakennettu asuinkäyttöön. Asunto on edelleen vakituisessa asuinkäytössä.

3.2.4 Piharakennukset

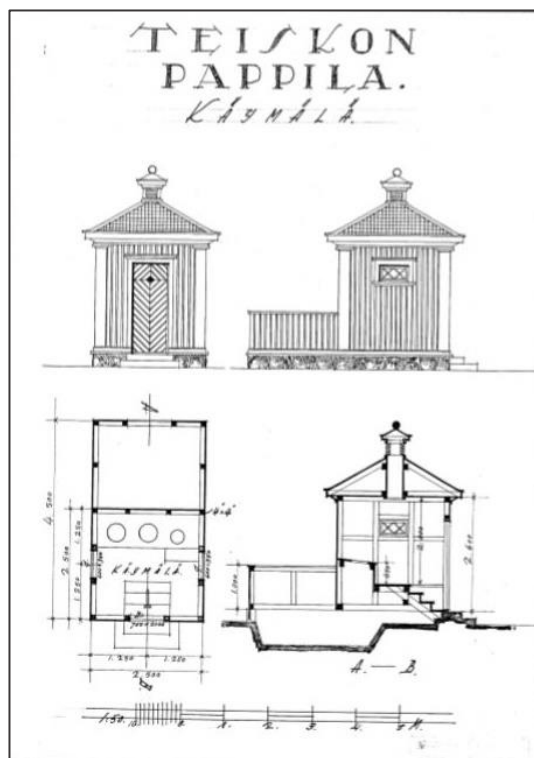
Piharakennuksia Isosaarella on viisi. Pappilan pihassa sijaitsevasta ulkokäymälästä ja saaren pohjoisrannassa sijaitsevasta rantasaunasta on arkistoituna alkuperäispiirroksia seurakunnan arkistoon. Varastokäytössä oleva tallirakennus on osa alkuperäistä eläinsuojaa. Riittä tai latoa ei mainita alkuperäissuunnitelmissa, mutta ne ovat nähtävillä 1930 - 1940 - luvuille ajoitetuissa valokuvalähteissä (Tampereen Museot).

Kuva 5 Saunarakennuksen alkuperäisessä pohjakaavan pesuhuone on nykyisin takahuone ja pukeutumistila.

Sekä saunassa, tallissa että päärakennuksen pihalla olevassa ulkokäymälässä on alkuperäispiirrosten ja tarjousasiakirjojen mukaan alun perin ollut pärekate. Tämän hetkinen katemateriaali on sementtitiili, joka on myös riihen katteena. On mahdollista, että katemateriaali on päädytty vaihtamaan esimerkiksi sen jälkeen, kun päärakennuksen lähellä sijainnut aittarakennus paloi 1942 (Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän arkisto). Myös pellolla sijaitsevan ladon profiilipeltikatteen alta on nähtävillä alkuperäinen pärekatto.

Rakennusten julkisivumuutokset ovat tallia lukuun ottamatta olleet vähäisiä. Ulkokäymälän takana on alkuperäispiirrosten mukaan ollut käymälän tyhjennystä varten aidattu terassi, mutta tietoa alkuperäispiirrosten noudattamisesta ei ole. Ulkokäymälä on poikkeuksellisesti myös sähköistetty, ja rakennuksessa on edelleen alkuperäiset 1920-luvun johdotukset nähtävillä.

Kuva 6 Pappilan ulkokäymälän suunnitteluun on panostettu poikkeuksellisen paljon.

4 Kuntoarvio

4.1 Pohjatyö

Isosaaren rakennuskannalle tehtiin kesän 2019 aikana kuntoarvio. Kuntoarvion toteutuksessa ja nimekkeissä käytettiin Rakennustiedon ohjekortteja *Kiinteistön kuntoarvio. Kuntoluokan määräytyminen* (RT 103098) ja *Asuinkiinteistön kuntoarvio. Kuntoarvioijan ohje* (RT 103003). Pohjatyössä käytettiin myös ohjekorttia Liike- ja palvelukiinteistön kuntoarvio (RT 18–11086).

Kuntoarviossa painotettiin asuinrakennuksia, mutta selvitykseen lisättiin myös piharakennusten kuntoarvio sillä tarkkuudella, kuin se nähtiin oleelliseksi. Työn rajaus tehtiin tilaajan kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta.

4.2 Kuntoarvion tavoite

Kuntoarvio tuottaa tilaajalle ajantasaista tietoa rakennuksen kunnosta ja korjauksen tarpeesta. Arviossa otetaan kantaa välittömiin korjaustarpeisiin sekä tuotetaan pitkän tähtäimen suunnitelma rakennuskannan ylläpidosta. Kuntoarvion avulla myös määritellään sekä lisätutkimusten tarvetta että kohdennusta. Sen tavoitteena ei välttämättä ole ottaa kantaa tutkitun kohteen rakennushistorialliseen arvoon tai arvioida rakennussuojelun vaikutuksia tehtäviin toimenpiteisiin, eikä esimerkiksi Rakennustiedon ohjekorteissa tähän suuntaan ohjeisteta. Kuntoarvion toteutus ei ole merkittävällä tavalla riippuvainen rakennuskannan iästä tai sen käyttötarkoituksesta, sillä kuntoarvioprosessi itsessään on toteutettavissa samalla kaavalla. Rakennuksen ikä ja käyttötarkoitus kuitenkin voivat vaikuttaa kuntoarvion sisältöön tutkittavan kohteen varustelutason, kuten käytetyn talotekniikan, kautta. Lisäksi tarkastellessa vanhaa rakennusta erityisesti rakennusperinnön tai rakennushistorian näkökulmasta, rakennuksen pienet "viat" tai puutteet voivat olla hyväksyttävämpiä kuin uudemmassa rakennuskannassa. Kuntoarvio on kuitenkin aina subjektiivinen näkemys, ja arvioijan mahdollisista painotuksista on hyvä mainita myös raportissa.

Kuntoarvion tarkoitus on olla osa kiinteistön kunnossapidon prosessia, ja arvion perusteella tulisi tehdä pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelman lisäksi järjestelmällinen korjausohjelma. Tarkoituksenmukaista on myös teettää rakennuskohtainen huoltokirja, jolla varmistetaan jo kerätyn tiedon ja tulevien korjaus- ja muutostöiden ajantasainen dokumentointi. (Laakso, 2001.) Kuntoarvio tulisikin aina nähdä osana jatkumoa, jonka tavoitteena on rakennusten ylläpidon ja huollon optimointi sellaisella tavalla, joka on teknisesti ja taloudellisesti järkevää. Kuntoarvio tähtää rakennuksen säilymiseen ja elinkaaren pidentymiseen riippumatta rakennukseen kohdistuvista rakennussuojellillisista toimenpiteistä tai rakennushistoriallisista arvoista.

4.3 Kuntoarvion toteutus

Kuntoarvio toteutettiin tavanomaiseen tapaan rakenteita rikkomatta tai avaamatta, aistivaraisesti ja olosuhteita tarkkaillen. Rakennuskannan tämänhetkisestä ylläpidosta oli niukasti arkistoitua tietoa, mutta käyttäjähaastatteluiden perusteella saatiin runsaasti käyttökelpoista informaatiota kummankin asuinrakennuksen korjauksista ja mahdollisista ongelmista.

Kuntoarvion luokitus on tavanomaiseen tapaan arvioijan subjektiivinen näkemys tarkastelun kohteena olevan rakennuksen tai rakennusosan yleisestä kunnosta, ja on siten aina tulkinnanvarainen.

4.4 Kuntoarvion raportointi

Kuntoarvion raportointi noudattaa Rakennustiedon ohjekorttia asuinkiinteistön kuntoarvion suorittamisesta. Raportissa käsitellään omina erillisinä osioinaan asuinkäytössä olevat päärakennus ja tuparakennus, alkuperäisrakennuksista sauna- ja käymälärakennus sekä yhteisesti muut piharakennukset, joiden alkuperäisyysaste on pienempi.

Kuntoarvio tehtiin kaikista alueen rakennuksista. Tutkittujen kohteiden määrän vuoksi raportti on erittäin laaja, eikä opinnäytteen tavoitteena ole niinkään arvioida Isosaaren rakennusten kuntoarvion tuloksia kuin kuntoarvioprosessin ja

rakennushistoriaselvityksen yhteisiä tasoja. Kiinteistön omistajan eli Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän pyynnöstä rakennusten kuntoarvioita ei liitetä osaksi julkista opinnäytetyötä. Lisäksi osa rakennuskannasta on vakituisessa asuinkäytössä, ja asukkaiden yksityisyydensuojaa on hyvä huomioida silloin, kun arvioidaan mitä tietoja on tarpeellista liittää julkisen opinnäytteen liitetiedostoksi.

5 Rakennushistoriaselvitys

5.1 Rakennushistoriaselvitys käsitteenä

Rakennushistoriaselvitys käsittää tutkittavan rakennuksen suunnittelu-, rakennus- ja korjaushistorian. Sen tavoitteena on tuottaa selkeää ja puolueetonta informaatiota rakennuksen vaiheista ja sen arkkitehtonisista arvoista ja erityispiirteistä.

Rakennushistoriaselvitystä käytetään erityisesti tukena suojeltujen kohteiden peruskorjaustyössä tai kaavoitusprosessissa tai viranomaisvalvonnan tarpeiden täyttämiseksi. Muiden kuin suojeltujen rakennusten kohdalla voidaan käyttää myös esimerkiksi rakennuksen ominaispiirteiden selvitystä, joka on rakennushistoriaselvitystä kevyempi selvitystyö. (KorjausRYL, 2016.)

Sahlbergin mukaan selvitystyöllä tavoitellaan erityisesti sitä, taustatiedoilla ja rakennustutkimuksessa saadaan riittävää tietoa sekä suunnittelun että päätöksenteon pohjalle. Rakennushistoriaselvityksellä pyritään löytämään ne kohteen piirteet, joiden säilyminen on tavoiteltavaa ja suositeltavaa.

Tavanomaisesti rakennushistoriaselvityksen toteuttaa esimerkiksi kaavoitus- tai peruskorjausprosessissa mukana oleva arkkitehtitoimisto tai ulkopuolinen konsultti. Rakennushistoriaselvitys sisältää tavallisesti sellaisia osa-alueita, jotka eivät kuulu rakennusinsinöörin työnkuvaan tai opintosuunnitelmaan siinä laajuudessa, kuin rakennushistoriaselvityksen kannalta voi olla oleellista. Kyseessä olevassa kohteessa rakennushistoriaselvitys kuitenkin toteutettiin osana opinnäytetyötä tekijän aiemman koulutus- ja ammattitaustan johdosta.

Rakennushistoriaselvityksen toteuttavan konsultin on syytä olla perehtynyt rakennustutkimukseen ja arkistolähteiden hyödyntämiseen. Informaatioon lukeutuu teknisten asiakirjojen lisäksi runsaasti muun tyyppistä kirjallista materiaalia, jonka merkityksellisyyttä joudutaan arvioimaan. Selvitystyön tekijällä tulisi olla selkeä kuva rakennusajankohdan tai rakennustyyppin tavanomaisesta arkkitehtuurista, yleisimmistä rakennustavoista ja materiaaleista sekä korjausrakentamismenetelmistä. (KorjausRYL, 2016.)

Rakennushistoriaselvitys kattaa rakennuksen koko historian sen suunnittelusta selvityksen tekovuoteen. Selvityksen päivittäminen vähintään merkittävien peruskorjausten tai käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä on suotavaa.

5.2 Selvityksen tavoite

Rakennushistoriaselvityksen tavoitteena oli tuottaa selkeä ja johdonmukainen yleiskuva Isosaaren rakennuskannasta sellaisena kuin se on nyt ja siitä, mikä polku nykytilanteeseen on johtanut. Selvityksen tavoitteena on vastata kysymyksiin ”Millainen rakennus on?” ja ”Miksi se on sellainen kuin on?” (Sahlberg, 2010, 9).

Rakennushistoriaselvitys kohdistuu tavallisesti suojeltuun rakennukseen, johon suunnitellaan korjaus- tai muutostöitä. Selvitystä voidaan käyttää apuna myös suojelutarpeen määrittelyssä. Selvityksen teettäminen on näissä tapauksissa suotavaa, ja niiden tarpeellisuuteen viitataan maankäyttö- ja rakennuslaissa, Suomen rakentamismääräyskokoelmassa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. (Sahlberg, 2010, 10)

Isosaaren rakennuskannan rakennushistoriaselvitys toteutettiin osana seurakuntayhtymän käynnistämää kaavoitusprosessia Pappilan ja seurakuntakeskuksen alueella.

Rakennushistoriaselvityksen tavoitteena on edesauttaa vanhan rakennuskannan säilymistä, vaikka dokumentin itsessään ei välttämättä tulekaan arvottaa rakennusta sen historian perusteella.

5.3 Selvityksen toteutus

Isosaaren rakennuskanta on ollut koko elinkaarensa ajan saman omistajan hallinnassa, ensin Teiskon seurakunnan ja vuoden 1974 kuntaliitoksen jälkeen Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän. Käytettävissä oli arkistomateriaalia siltä osin kuin se oli säilytetty.

Arkistomateriaalin lisäksi Teiskon pappilan vaiheita sivuttiin useassa kulttuurihistoriallisessa inventoinnissa ja selvitystyössä, kuitenkin hyvin pintapuolisesti. Kirjallisia lähteitä oli useita, mutta niiden informaatioanti jäi suhteellisen vähäiseksi ja toisteiseksi.

5.3.1 Arkistolähteet

Suurin osa selvitystyöhön tarvittavasta materiaalista oli saatavilla seurakuntayhtymän arkistosta. Dokumentteja Isosaaresta ja sen rakennuskannasta on 1920-luvulta lähtien, jolloin seurakunta alkoi valmistella uutta pappilarakennusta Teiskon kirkon läheisyyteen. Dokumenttikertymää on hankkeen valmisteluvaiheesta, maakaupasta, alkuperäisistä ja muutospiirroksista sekä tietyin osin myös rakennuksissa suoritetuista korjaus- ja muutostöistä.

Arkistomateriaali painottui pääosin kuntaliitosta edeltävään ajanjaksoon, mutta kirjallista materiaalia löytyi myös 1980- ja 1990-lukujen muutostöistä. Arkistomateriaalin painopiste oli selkeästi päärakennuksessa, joka on käyttöhistoriansa alusta ollut myös asuin- tai leirikäytössä.

Myös urakkatarjousasiakirjoja 1940 - 1994 on arkistoitu, mutta varsinaista huoltokirjaa tai kattavaa ylläpidon raportointia ei ole tehty.

Pappilaan liittyviä arkistoja ei ole digitoitu, mutta selvityksen yhteydessä alkuperäisistä rakennuspiirroksista otettiin sähköiset kopiot, jotka toimitettiin opinnäytteen lisäksi myös seurakuntayhtymän kiinteistöpalveluille.

5.3.2 Käyttjähaastattelut

Rakennuksissa oli toiminut rippikoulu usean vuosikymmenen ajan, lisäksi rakennus on ollut leirikeskuksena ja siellä järjestettiin hetken aikaa myös vanhusten päivätoimintaa. Rakennuksen käyttäjäkokemuksia oli siis useilla paikallisilla tahoilla. Keskusteluiden perusteella saatiin arvokasta tietoa rakennuksen ulkonäöstä ja käyttötarkoituksen muutoksista.

Tuparakennus on ollut saman asuinkunnan käytössä noin kymmenen vuoden ajan. Asukashaastattelun perusteella oli saatavilla myös paljon seurakunnan aiemmalta suntiolta saatua hiljaista tietoa, sekä sellaista käyttäjäkokemusta, jota ei arkistoihin ollut kirjautunut.

Päärakennuksen tyhjilleen jääntiä edeltävä asukas oli asunut Pappilassa kuudentoista vuoden ajan. Asukkaalla oli runsaasti tietoa sekä rakennuksessa tehdyistä muutostöistä että rakennuksen ylläpidon haasteista.

Käyttjähaastatteluiden monipuolisuus tuokin runsaasti sellaista hiljaista tietoa, joka ei päädy kiinteistön omistajan arkistoihin tai muihin kirjallisiin lähteisiin.

5.4 Selvityksen raportointi

Rakennushistoriaselvityksen raportoinnissa haluttiin hyödyntää mahdollisuutta tavanomaista raporttia vapaamuotoisempaan ja väljempään esitystapaan. Tavoitteena oli tuottaa dokumentti, josta rakennuksen alkuperä, aikajana ja käytetyt lähteet olisivat selvitettävissä nopeasti ja yksinkertaisesti. Tekstin määrä pyrittiin tarkoituksellisesti pitämään hallittuna ja selkeänä.

6 Tutkimusten rajapinnat

6.1 Rajapinta käsitteenä

Kuntoarvion ja rakennushistorian rajapinnalla viitataan tässä työssä niihin yhteneväisyyksiin, jotka hyödyntävät molempia tutkimuksia. Kyse voi olla tiedoista, jotka suoraan koskevat molempia tutkimuksia, kuten rakennustapojen tai – materiaalien tarkastelu. Myös rakennuksen rekisteritietojen, kuten rakennus- tai kiinteistötunnuksien ja rakennuslupa-asiakirjojen käyttö on oleellista molemmissa tutkimuksissa.

Rajapintana voidaan ajatella myös sellaisia tasoja, jotka välttämättä eivät tavanomaisesti koske molempia tutkimuksia, mutta jotka yhdessä tarkasteltuna tuottavat lisäarvoa. Tällaisena voi pitää esimerkiksi rakennushistoriaselvityksen yksityiskohtaisempaa keskittymistä rakennuksen arkkitehtuuriin ja sen erityispiirteisiin, joiden avulla voidaan arvioida rakennustavan ja -ajan yleisimpiä heikkouksia tai vahvuuksia.

Sellaisissa rakennushistoriaselvityksissä, joissa toteutetaan myös interiöörien tarkempi selvitys ja dokumentointi, riittävällä tarkkuudella toteutettua kuntoarviota voidaan käyttää apuna tutkimusten kohdentamiseen, esimerkiksi hyödyntämällä tietoa alkuperäisistä ja uusituista rakenteista. Kuntoarvio usein myös mahdollistaa yksityiskohtaisemman keskittymisen yksittäisten rakennusosien muutoksiin, sillä rakennushistoriaselvityksessä ei välttämättä ole mielekäästä keskittyä yksityiskohtaisesti kaikkiin rakennemuutoksiin.

6.2 Kuntoarvio ja RHS toisiaan tukevin prosesseina

Kuntoarvio ja rakennushistoriaselvitys tavanomaisesti tuotetaan eri tahojen toimesta. Kuntoarvioiden suorittaminen kuuluu kiinteästi insinöörin työnkenttään, siinä missä rakennushistoriaselvityksen tavanomaisesti toteuttaa suunnittelu- tai kaavoitusprosessissa mukana oleva arkkitehtitoimisto tai asiantuntijaryhmä. Tutkimusten yhdistäminen saman henkilön työnkuvaan ei välttämättä ole sen enempää toimivaa kuin tarkoituksenmukaistakaan, ainakaan ilman laaja-alaista työ- ja koulutus pohjaa ja riittävän väljää aikataulua.

Rakennushistoriaselvityksen tekijälle ei kuitenkaan ole olemassa ohjeistusta, ja selvityksen tekijänä voikin toimia arkkitehdin lisäksi hyvin esimerkiksi rakennettuun kulttuuriympäristöön muilla tavoin perehtynyt tutkija. Tekijän koulutus- ja kokemustaustaa on hyvä peilata käsiteltävänä olevaan kohteeseen, sen historiaan ja erityispiirteisiin. Tässä työssä hyödynnettiin tekijän taustaa rakennuskonservaattorina.

Vaikka rakennushistoriaselvitys tuotettaisiinkin erillään kuntoarviosta, on kuntoarvion tekijän hyvä tutustua suojeltujen rakennusperintökohteiden erityispiirteisiin. Selkeänä kirjallisena apuna rakennushistoriaselvitykseen tutustuessa on Marja Sahlbergin toimittama Museoviraston verkkojulkaisu *Talon tarinat – rakennushistorian selvitysopas* vuodelta 2010. Hyvänä työkaluna kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennetun kohteen tutkimiseen toimii myös Päivi Anderssonin Rakennusinventoinnin opas, joka on julkaistu osana Keski-Suomen museon monistesarjaa. Myös Rakennustiedon KorjausRYL ottaa kantaa sekä kuntoarvion että rakennushistoriaselvityksen toteutukseen.

Rakennushistoriaselvityksessä voidaan käsitellä aluetta myös laajempina konseptina, ottaen huomioon kaupunginosan, pitäjän tai kunnan yleistä kehitystä tai muutoksia. Tämän tyyppinen informaatio harvoin liittyy suoranaisesti kuntoarvioprosessiin, mutta voi tuottaa tietoa kuntoarvion hyödyksi.

7 Pohdinta

Kuntoarvio ja rakennushistoriaselvitys ovat kumpikin pohjimmiltaan luonteeltaan hetkellisiä. Kuntoarvio on rakennuskannan ylläpitoon olennaisesti liittyvä toiminto, jonka tarkoitus ei ole antaa pysyvää vastausta rakennuksen kunnosta. Kuntoarvion tulisi olla toistuva ja rakennuksen elinkaareen ajoitettu tutkimustoimenpide, johon rakennuksen huolto- ja ylläpitotoimet pohjataan. Yli-insinööri Leevi Myyryläisen mukaan (2008, 95) yli kolme vuotta aiemmin tehdyn kuntoarvion käyttäminen korjaussuunnitelmien pohjana on luotettavuudeltaan epävarmaa. Tavallisesti kuntoarvion päivittämistä suositellaan vähintään viiden vuoden välein.

Myös rakennushistoriaselvityksen tavoitteena on dokumentoida rakennus sellaisena kuin se tarkastelun hetkellä on ja arvioida riittävällä laajuudella sitä, mikä nykytilanteeseen on johtanut. Kumpaakin asiakirjaan tulee siis suhtautua täydennettävänä, rakennuksen tulevan käytön ja korjausten myötä elävänä dokumenttipohjana.

Niitä voidaan myös käyttää työkaluna arvioitaessa rakennuksen tulevaa käyttöä sekä korjauksen ja ylläpidon tasoa. Niiden tavoitteena on omista lähtökohdistaan arvioida myös lisätutkimusten tarvetta. Pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelman lisäksi kuntoarvio tuottaa myös arvokasta tietoa siitä, millä tavoin ja mihin kohdennettuna rakennuksessa tulisi suorittaa tarkempia kuntotutkimuksia. Rakennushistoriaselvityksen avulla voidaan määrittää tarve interiöörien tarkempaan dokumentointiin tai kenttätutkimuksien yhteydessä myös ottaa kantaa kuntotutkimuksen kohdennukseen.

Kärjistetyksi kuntoarvio ottaa kantaa rakennuksen tekniseen kuntoon siinä missä rakennushistoriaselvitys keskittyy rakennushistorialliseen arvoon. Tutkimuksissa voi kuitenkin olla useita toisiaan tukevia elementtejä, kuten tietoa rakennuksen korjaushistoriasta tai huomioita lisätutkimustarpeista. Kummankin dokumentin yhteisprosessi tuo myös arvokasta tietoa tutkittujen kohteiden rakenteista, esiesimerkiksi dokumentoitujen asiakirjojen tarjoamana konkreettisena tietona tai aikakauden tyypillisten rakennustapojen tuntemukseen perustuvan oletuksen kautta.

Prosessien yhdistäminen palvelee kummankin tavoitteita ja kumpikin prosessi tuottaa toista tukevaa tietoa. Tavanomaisesti työt tehdään eri tahojen toimesta, mahdollisesti myös eri aikaan. Erillisten prosessien riskinä on aina informaation kulun heikentyminen eri tahojen välillä. Tarve tuottaa selkää, johdonmukaista ja oikeellista, helppokäyttöistä tietoa korostuu. Työn tavoitteena tulisi olla raportti tai selvitys, jonka käyttäminen on niin yksiselitteisen helppoa, että tarvittava tieto on omaksuttavissa siitä silloinkin, kun kuntoarvio, kuntotutkimukset, peruskorjauksen suunnittelu ja rakennushistoriallinen selvitystyö tehdään eri aikaan ja eri tahojen toimesta. Vaikkei yhteistyötaho olisi tiedossa, tutkimuksissa tulisi tähdätä mahdollisimman saumattomaan yhteistyöhön ja raporttien käytettävyyteen.

7.1 Työn onnistumisen arviointi

7.1.1 Arkistolähteiden hyödyntäminen

Rakennuskokonaisuus on ollut seurakunnan hallussa rakennushankkeen valmistelusta lähtien. Omistajuuden säilyminen samalla taholla on varmistanut osaltaan alkuperäisten dokumenttien säilymistä. Arkkitehtipiirrosten lisäksi arkistossa on muun muassa urakkatarjous- ja sopimusasiakirjoja hankkeen alusta lähtien.

Arkistotietojen tulkitsemisessa on syytä hahmottaa tutkittava kokonaisuus, toisinaan jopa rakennuksen iän ylittävältä ajanjaksolta. Teiskon pappila – nimikkeellä olevia asiakirjoja oli jo 1800-luvulta, jolloin pappila sijaitsi Asuntilassa, neljän kilometrin päässä kirkonseudusta. Osa Asuntilan pappilaa koskevista asiakirjoista liittyi myös ajanjaksoon Isosaaren pappilan rakentamisen jälkeen, ennen kuin Asuntila siirtyi Teiskon kunnan omistukseen. Informaation päällekkäisyys on havaittavissa myös Godenhjelmin pappilamatrikelissa, jonka tiedoissa sekoittuu Isosaaren ja Asuntilan pappiloiden tilastoja.

Paikallistuntemus auttaa omalta osaltaan hahmottamaan dokumenttien asiayhteyksiä, sillä asiakirjoihin ei välttämättä ole liitetty paikkatietoja.

Paikallistuntemuksen lisäksi myös paikallishistorian tunteminen hyödyntää arkistomateriaalien analysointia.

Asiakirjoja on myös saatettu päivätä puutteellisesti tai niitä ei ole päivätty lainkaan. On hyvä hahmottaa ainakin jollain tasolla esimerkiksi se, mikä päiväyksellä -42 oleva asiakirja on materiaalinsa ja esitystapansa perusteella oletettavasti vuodelta 1842 ja mikä vuodelta 1942, tai mille vuosikymmenelle täysin päiväämätön asiakirja todennäköisesti ajoittuu.

Työn luonteesta johtuen on vaikea määritellä mikä osuus arkistotyöskentelystä ja rakennuksen historian selvityksestä palvelee enemmän rakennushistoriaselvitystä ja mikä enemmän kuntoarviota, eikä jaottelu toisaalta ole tarpeellistakaan. Rakennushistoriaselvityksen toteuttaminen yhdessä kuntoarvion kanssa toisaalta edesauttoi syvällistä arkistomateriaaliin perehtymistä ja toisaalta tuotti käytännön havaintoja tarkaksi referenssiksi arkistomateriaalien mahdollisille puutteille. Ilman rakennushistoriallista selvitystä arkistomateriaaleihin paneutuminen yhtä syvällisesti ei kenties olisi mahdollista. Kuntoarvion suorittaminen toisaalta keskittää katseen sellaisiin rakennus- ja rakenneosiin, jotka eivät välttämättä arkkitehtonisessa tai rakennushistoriallisessa tarkastelussa nousisi riittävällä tasolla esille.

7.1.2 Raportointi

Isosaaren rakennuskanta on laaja kahden asuinrakennuksen ja viiden piharakennuksen kokonaisuus. Kohteen koosta johtuen informaation jaottelu tarkoituksenmukaiseksi ja tilaajaa palvelevaksi kokonaisuudeksi tuo huomattavasti enemmän haasteita raportointimallille kuin yksittäisen kohteen kuntoarvioraportti. Raportin pitäminen tiiviinä ja hallittuna, mutta riittävän informatiivisena ja tarkkana asetti haasteita.

Kohteen kuntoarvio haluttiin pitää yhtenäisenä, sen sijaan että kunkin rakennuksen osalta olisi tuotettu kokonaan erillinen raportti. Myös kuvaliitteet porrastettiin rakennuksittain raportin liitteeksi. Materiaalin runsaus tarkoittaa automaattisesti myös laajaa raporttia, ja laaja raportti aiheuttaa aina haasteita käytettävyydelle ja tiedon hyödyntämiselle.

Pitkän tähtäimen suunnitelman esitystavassa selkeys meni tiivistystarpeen ohi. Pitkän tähtäimen suunnitelman luettavuus vaati kohteiden taulukoinnin omille erillisille pohjilleen, siitä huolimatta että esimerkiksi alueosien kohdalla kohteissa on luonnollisesti päällekkäisyyttä. Suojellun rakennuksen kohdalla lienee myös mielekästä arvioida sitä, onko ylläpidon tai korjaushankkeen tavoitteena uutta vastaava vai rakennusta säilyttävä tai entisöivä taso.

Isosaaren rakennuskannan kohdalla tuli esille myös ns. hiljainen tieto ja sen merkittävyys sekä kuntoarvion että rakennushistoriaselvityksen tekijälle. Rakennusten huoltokirjojen tulee olla ajantasaisia ja selkeitä, ja niihin tulee dokumentoida kaikki rakennusten ylläpidon ja peruskorjausten tai –parannusten kannalta oleelliset työvaiheet. Tarkoituksenmukaista on myös dokumentoida rakennuksen kokonaisenergiankulutusta. Hiljaisen tiedon merkitys korostuu erityisesti tilanteissa joissa äkillisten henkilöstömuutosten vuoksi ei ole mahdollista siirtää kerättyä tietoa seuraavalle työntekijälle.

Pappila sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön. Ympäristön historiatutkimuksessa pääpaino on kuitenkin keskittynyt toisaalta Teiskon kirkkoon ja toisaalta Teiskolan kartanon alueeseen. Pappila ja sen rakennettu ympäristö on kenties virkatalona koettu toissijaiseksi.

7.2 Kehitysehdotukset

Rakennuskannan huoltokirjojen teettäminen ja päivittäminen tulee ottaa osaksi rakennusten ylläpitoa. Arkistomateriaalin dokumentointi ja digitalisointi edesauttaa tiedon siirtymistä eri yhteistyötahojen välillä ja samalla varmistaa jo kerätyn tiedon säilymistä seuraavan kuntoarvion tai kuntotutkimuksen tai muun selvitystyön pohjaksi. Vaillinaisten kiinteistötietojen vuoksi esimerkiksi riittävän oikeellinen energiaselvitys on mahdotonta toteuttaa. Energiaselvityksen toteuttaminen on kuitenkin oleellinen osa rakennuksen ylläpitoa ja ylläpidon kustannusten hallintaa.

Kuntoarvio toteutettiin tällä kertaa ainoastaan rakennusinsinöörin näkökulmasta, pääosin johtuen siitä että rakennusten LVIS -järjestelmien katsottiin joka

tapauksessa olevan uusimisen tarpeessa. Kaavoitusprosessin edetessä ja peruskorjaushankkeen alkaessa LVIS-laitteistojen arviointi ja suunnitelma tulee siis päivittää LVI- ja sähköinsinöörillä.

Rakennushistoriaselvitykseen voidaan liittää myös interiöörien tarkempi dokumentointi ennen rakennusten entisöintisuunnitelman käynnistämistä. Omana inventointikokonaisuutenaan on myös Pappilan alueen puutarha.

Kuntoarvion suorittaminen rakennushistoriaselvityksen yhteydessä tarjosi mahdollisuuden arvioida arkistomateriaalin luotettavuutta kenties tarkemmin, kuin pelkän rakennushistoriaselvityksen parissa. Kuntoarvio-ohjekorttien käyttäminen yhtenä rakennushistoriaselvityksen työkaluna on toimiva ratkaisu erityisesti julkisten tai vakituksessa asuinkäytössä olevien asuinrakennusten kohdalla, sillä näissä todennäköisimmin on tehty nykyiseen asumismukavuustasoon tähtääviä korjauksia, toisin kuin esimerkiksi museorakennuksissa.

Koska rakennuskannalle on tehty sekä kuntoarvio että rakennushistoriaselvitys, niiden hyödyntäminen kiinteistön ylläpidossa ja korjausten suunnittelussa on kannattavaa. Kumpaankin tulisi myös suhtautua täydennettävänä dokumenttina, joka elää rakennusten historian matkassa.

7.3 Rakennusperinnön tuntemus kuntoarviossa

Suojeltujen rakennuskohteiden kuntoarvioon liittyvissä alustavissa selvityksissä ja varsinaisessa kuntoarvioinnissa korostuu tarve rakennusperinteen syvemmälle ymmärrykselle. Eri ajanjaksoille tyypillisten rakennustapojen tai – materiaalien tuntemus auttaa tutkimusten kohdentamisessa, rakennuksen alkuperäisyysasteen määrittämisessä ja historiallisten arkistojen tulkinnessa. Suojellun tai muulla tavoin rakennushistoriallisesti arvokkaan kohteen arvioinnissa olisi hyvä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tutkijalla on riittävä perehtyneisyys sekä rakennussuojeluun että rakennusperintöön, nykylainsäädännön lisäksi.

Suojeltua rakennuskantaa olisi hyvä tarkkailla kokonaisuutena, huomioiden rakennushistorialliset arvot myös ylläpidollisissa toimissa. Tiedon kulkeutuminen saattaa olla katkonaista, eikä kiinteistön kanssa työskentelevillä välttämättä ole yhtenäistä näkemystä siitä, mitä rakennuksen suojelu tarkoittaa tai millä tavalla rakennushistoriallisia arvoja halutaan kohteessa säilyttää tai millä tavalla ne vaikuttavat ylläpitoon. Yhtenäisen näkemyksen saavuttamiselle on oleellista kirjata huomiot esimerkiksi suositeltavista materiaaleista, työtavoista ja työn tasosta rakennuksen huoltokirjaan. Suojellun rakennuskannan säilyminen vaatii selkeän ja johdonmukaisen tavoitteen, suunnittelusta kiinteistön ylläpitoon.

LÄHTEET

Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän arkisto.

Saarela A.K. 1960. Teiskon seurakunnan vaiheita. Teiskon Seurakunta, Tampere.

Helin, P. (toim.) 1988. Teiskon kirkon juhlakirja. Teiskon seurakunta. Tampere: Mäntän kirjapaino Oy.

Somero, S. 2013. Ulkomaille Teiskoon. Tampereen kaupunginosakirja. Tampere: Teisko-Seura ry.

Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet. Julkaisu B 174. 1990. Tampereen Seutukaavaliitto.

Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri. 2008. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen. Tampere

Teiskon kirkonseudun osayleiskaava ja Aitolahti-Teisko rantayleiskaavan 1989 muutos. 1999. Tampereen kaupunki, Ympäristötoimi, Kaavoitusyksikkö.

Pirkanmaan seutukaavoitus, Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, Tampere, Julkaisu D 50. 1982. Tampereen seutukaavaliitto.

Keinänen, W. Rakennusopin tietokirja. 2001. Juva: WSOY. Faksimilepainos vuonna 1925 alun perin nimellä Puumiehen rakennusoppi ilmestyneen kirjan 1949 painetusta kaksiosaisesta neljännestä painoksesta.

Knapas, M.T. Heikkilä, M. Ävist, T. 2016. Suomalaiset pappilat. Kulttuuri-, talous- ja rakennushistoriaa. Helsinki: SKS.

Laki evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston virkataloista. 1922/181.

Soikkeli, A. 2000. Suomen vanhat pappilat - menneisyyden tulevaisuus. Oulun yliopisto.

Godenhjelm, H. 1935. Suomen pappilat. Helsinki: Otavan kirjapaino Oy.

Museokeskus Vapriikki. Tampereen museoiden kuvapalvelu. Sivusto luettu 14.10.2019.

<http://siiri.tampere.fi/displayObject.do?uri=http%3A%2F%2Fwww.profium.com%2Farchive%2FArchivedObject-F6A6BC43-E608-F3E3-97CE-2F7CAA8615CD>

Mistä tietoa rakennusten historiasta? 2003. Suomen rakennustaiteen museo.

Lounatvuori, I. Putkonen, L. (toim.) 2001. Rakennusperintömme. Kulttuuriympäristön lukukirja. Ympäristöministeriön ja Museoviraston julkaisu. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Andersson, P. Rakennusinventoinnin opas. Keski-Suomen museon monistesarja. 1991. Jyväskylä: Keski-Suomen museo.

Sahlberg, M. (toim). Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas. Museovirasto, rakennushistorian osasto. 2010. Luettu 10.06.2019. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf>

RT 103098. Kiinteistön kuntoarvio. Kuntoluokan määräytyminen. Rakennustieto.

RT 103003. Asuinkiinteistön kuntoarvio kuntoarvioijan ohje. Rakennustieto.

KorjausRYL. Rakennustöiden yleiset laatuvaatimukset. Esiselvitykset ja purkaminen. 2016. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Hekkanen, M. Pientalon kuntoarvio. Uudistettu painos. 1998. Tampere: Rakennustieto Oy.

Laakso, J. Kiinteistön hoito ja kunnossapito. Ohjeet kiinteistöjen suunnitelmalliseen ja ennaltaehkäisevään hoitoon ja kunnossapitoon. 2001. Helsinki: Vanhustyön keskusliitto.

Korjausrakentamisen kustannuksia 2019. 2019. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Lauttalammi, Lehtinen, Laine (toim.) Talojen korjausrakentaminen – johdatus perusteisiin. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 23. 2005. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Myyryläinen, L. Elinkaariajattelu kiinteistönpidossa. 2008. Helsinki: Kiinteistöalan kustannus Oy.

LIITTEET

Liite 1, alkuperäinen kustannusarvio, Rakennustoimisto Heikki Tiitola 1(7)

<u>K U S T A N N U S A R V I O</u>			
Teiskon pappilan rakennuksiin.			
<u>P ä ä r a k e n n u s .</u>			
<u>Perustus, kivi jalka ja kellari.</u>			
80 m ³	maankaihua perustuksista ja kella-		
	reista	à 30/-	2.400/-
60 "	perustusmuuria louhitusta kivistä	" 100/-	6.000/-
110 jn	sokkelia kiilatusta kivistä	" 100/-	11.000:-
42 m ²	betoniholvvia kellarin katoksi	" 100/-	4.200:-
40 "	betonipermanttoa kellariin	" 40/-	1.600:-
	Kellarin seinien verhomuuri ja vä-		
	liseinät tiilistä		5.400:-
	Ulkoakseleet karkeaksi hakatusta kiv.	2.800:-	33.400:-
<u>Seinät ja vesikatto.</u>			
5400 jn	hirttä salvottuna seiniksi, tilkki-		
	minen mukaanluettuna	à 16/-	86.400:-
1200 "	hirttä aluspuiksi ja vuoliaisiksi	" 12/-	14.400:-
425 m ²	vesikattoa rakenteineen, peltivaippa	65/-	27.625:-
80 "	2 - kertaista lautaseinää	" 35/-	2.800:-
			131.225:-
<u>Permannot ja välikatot.</u>			
350 m ²	täytepermanttoa ripoineen	à 15/-	12.750:-
1100 jn	piirua tentynä kohohepuiksi	" 6/50	7.150:-
145 m ²	ullakon permanttoa hylkylaudoista	" 13/-	1.885:-
475 "	permanttoa 1 1/2" aineista listoineen	35/-	16.625:-
475 "	sisäkattoa 3/4" ponttilaudoista	" 25/-	11.875:-
180 m ³	täyteainetta	" 60/-	10.800:-
			61.085:-

S i i r t o

225.710:-

Palomuurit, savupiiput ja tulisijat.

13700 kpl	tiiliä muurattuina kellarin seiniksi, palomureiksi ja piipuksi, rapaus mukaanluettuna o/oo 1450/-		19.865/-	
10 "	kaakelipintaisia uuneja	à 2200/-	22.000:-	
	Hella leivinuunilla		3.500:-	
	Yläkerroksen uunien perustukset		500:-	45.865:-

Ovet ja akkunat.

100 m ²	akkunaa	à 250/-	25.000:-	
12 kpl	pariovea	" 550/-	6.600:-	
24 "	kamarin ovea	" 350/-	8.400:-	
13 "	komeron "	" 300/-	3.900:-	
1 "	holvin "		5.000:-	
3 "	kellarin "	" 200/-	600:-	49.500:-

Sisustus ja viimeistelytyöt.

	Pääporras yläkerrokseen		1.500:-	
	Sivuporras "		1.000:-	
	Kellarin porras		600:-	
110 jm	räystäslaudoitusta	à 35/-	3.850:-	
55 kpl	ulkopuolista akkuna ja ovivuorausta	" 60/-	3.300:-	
70 m ²	muuta ulkopuolista vuorausta	" 30/-	2.100:-	
75 jm	syöksyränniä	" 30/-	2.250:-	
	Holvin seinät, katto ja permanto		8.000:-	
	Kylpyhuoneen sisustus		4.000:-	
	Komeroiden "		2.500:-	
	45 valopistettä sähkötyöt	" 130/-	5.850:-	
	Alustavat maalaustyöt		15.000:-	49.950:-
	Arvaamattomiin meroihin merkitään			8.975:-

S u m m a S m k 380.000:-

Tuparakennus.

46 jm	sokkelia harmaasta kivestä	à 110/-	5.060:-	
1350 "	nirttä salvoittuna seiniksi, aluspiiksi ja vasoksi tilk. muk. luet.	" 16/-	21.600:-	

		S i i r t o	26.660:-
155 m ²	vesikattoa rakenteineen pärevai-		
	palla	à 35/-	5.425:-
30 "	2-kertaista lautaseinää	" 30/-	900:-
180 "	täytepermantoa ripoineen	" 15/-	2.700:-
250 jm	piirua kohoepuiksi tehtynä	" 6/50	1.625:-
95 m ²	ullakon permanttoa hylkylaudoista	" 13/-	1.235:-
85 "	permanttoa 2" aineista listoineen	" 45/-	3.825:-
90 "	sisäkattoa 3/4" ponttilaudoista		
	listoineen	" 25/-	2.250:-
50 m ³	täyteainetta	" 60/-	3.000:-
1500 kpl	tiiliä muurattuina palomureiksi		
	ja piipuiksi rappaus muk. lask. o/oo	1400/-	2.100:-
	Tiilipintainen uusi		1.500:-
	Hella		2.000:-
	Leivinuuni		3.500:-
17 m ²	akkunaa	à 250/-	4.250:-
8 kpl	kamarin ovia	" 325/-	2.600:-
3 "	komeron "	" 225/-	675:-
46 jm	räystäslaudoitusta	" 25/-	1.150:-
	Kuistin puutyöt aineineen		2.000:-
	Ulkoaskeleet ja ullakon potras	o 500:-	
	Elkokuuliset vuoraukset		1.200:-
20 jm	syöksyränniä	" 25/-	500:-
	Komeroiden sisustus		600:-
12 kpl	sähkövalopistettä	" 130/-	1.560:-
	Alustavat maalaustyöt		4.000:-
	Arvaamattomat menot		4.245:-
			80.000:-
		S u m m a	S m k 80.000:-

A i t t a r a k e n n u s .

38 jm	kivijalkaa kiilatusta kivistä	à 100/-	3.800:-
850 "	hirttä seiniksi ja vasoksi tehty-		
	nä, tilkkiminen mukaan luettuna	" 14/-	11.900:-

S i i r t o S m k 15.700:-

		S i i r t o	15.700:-
100 m ²	vesikattoa rakenteineen pärevaipalla	à 35/-	3.500:-
80 "	permanttoa 2" aineista listoineen	" 40/-	3.200:-
3 "	akkunaa	" 180/-	540:-
3 kpl	ovea	" 300/-	900:-
5 "	sähkövalopistettä	" 130/-	650:-
42 jm	räystäslaudoitusta	" 25/-	1.050:-
	Harjakorotus		350:-
	Verannan kaide ja patsaat		800:-
	Ulkoaskeleet		200:-
	Ulkopuolisia laudoituksia		300:-
	Alustavat maalaustyöt		900:-
	Arvaamattomiin menoihin merkitään		<u>1.250:-</u>
		S u m m a	<u>30.000:-</u>

S a u n a r a k e n n u s .

	Alustan tasaus ja kivijalka		3.000:-
44 m ²	betonipermanttoa	à 45/-	1.980:-
650 jm	hirttä seiniksi ja vasoksi tehtynä, tilk-		
	kiminen mukaanluettuna	" 16/-	10.400:-
63 m ²	vesikattoa rakenteineen pärevaipalla	" 35/-	2.205:-
40 "	täytepermanttoa ripoineen	" 15/-	600:-
13 m ²	täyteainetta	" 60/-	780:-
40 m ²	sisäkattoa 1" ponttilaudoista	" 30/-	1.200:-
1800 kpl	tiiliä muurattuina palomureiksi ja pii-		
	puiksi rappaus mukaan luettuna o/oo	1400/-	2.520:-
3,5 m ²	akkunaa	" 250/-	875:-
8 kpl	ovea	" 350/-	2.800:-
1 "	tiiliuunia		1.000:-
1 "	patamuuria		900:-
1 "	kiuvas		2.000:-
	Saunan, pesutuvan ja pukuhuoneen sisustus		1.000:-
32 jm	räystäslaudoitusta	" 25/-	800:-
	Ulkopuolisia vuorauksia		500:-
	Ulkoaskeleet		<u>400:-</u>
		S i i r t o	32.960:-

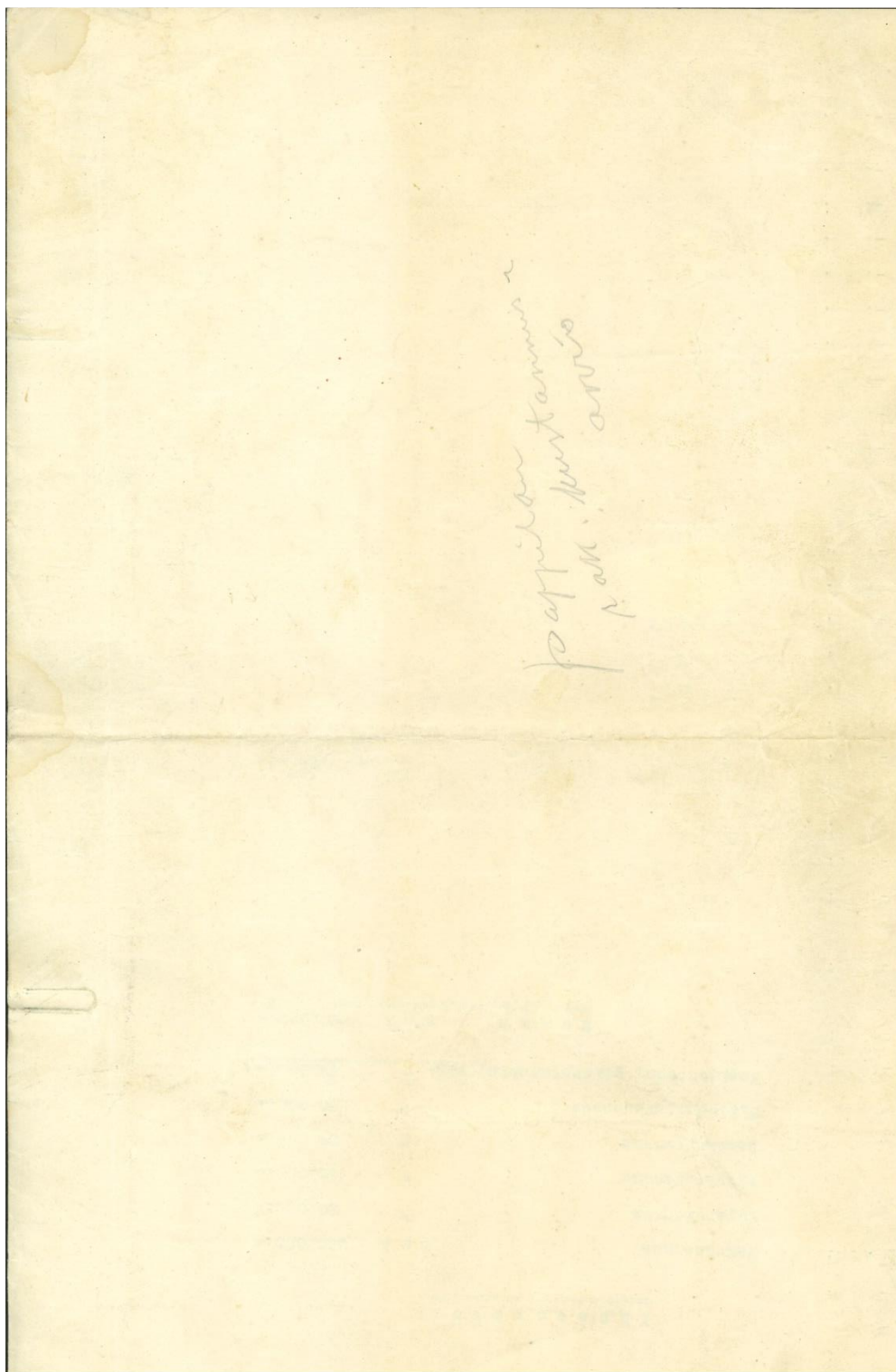
		Si i r t o	32.960:-
7 kpl sähkövalopistettä	à 130:-		910:-
Alustavat maalaustyöt			1.500:-
Arvaamattomiin menoihin merkitään			<u>2.650:-</u>
		S u m m a	<u>38.000:-</u>
<u>E l ä i n s u o j a r a k e n n u s .</u>			
100 m ³	maankaihua ja tascitusta	à 30/-	3.000:-
80 "	perustuksia harmaasta kivistä	" 100/-	8.000:-
140 jm	sokkelia ja pilaria harmaasta, kiilatus- ta kivistä	" 90/-	12.600:-
1450 jm	hirttä salvottuna seiniksi, vagoiksi ja pylväiksi	" 16/-	23.200:-
490 m ²	yhdenkertaista lautaseinää piirukehälle	" 40/-	19.600:-
115 "	betonipermanttoa eläinsuojien kohdalle	" 45/-	5.175:-
700 "	vesikattoa rakenteineen pärevaipalla	" 35/-	24.500:-
130 "	välikattoa ponttilaudoista	" 45/-	5.850:-
8 kpl	yksipuolisia ponttilautaovia 2 kert.	" 350/-	2.800:-
8 "	" " " 1 "	" 200/-	1.600:-
5 "	kaksipuolisia " 1 "	" 300/-	1.500:-
20 m ²	akkunaa	" 230/-	4.600:-
	Patamuri, palomuri, patteri ja piippu		3.500:-
120 "	permanttoa 2" aineista listoineen	" 40/-	4.800:-
	Hallin sisustus		800P:-
	Sikalan ja navetan sisustus		5.000:-
	Kanalan sisustus		1.500:-
	Käymälän sisustus		200:-
	Porras ullakolle		500:-
150 jm	räystäslaudoitusta	" 25/-	3.750:-
	Muita ulkopuolisia vuorauksia		1.500:-
20 kpl	sähkövalopistettä	" 130/-	2.600:-
	Maalaustöihin merkitään		5.000:-
	Ilmanvaihtolaitteisiin merkitään		1.000:-
	Arvaamattomiin menoihin "		<u>7.425:-</u>
		S u m m a	150.000:-

Yhteenveto:

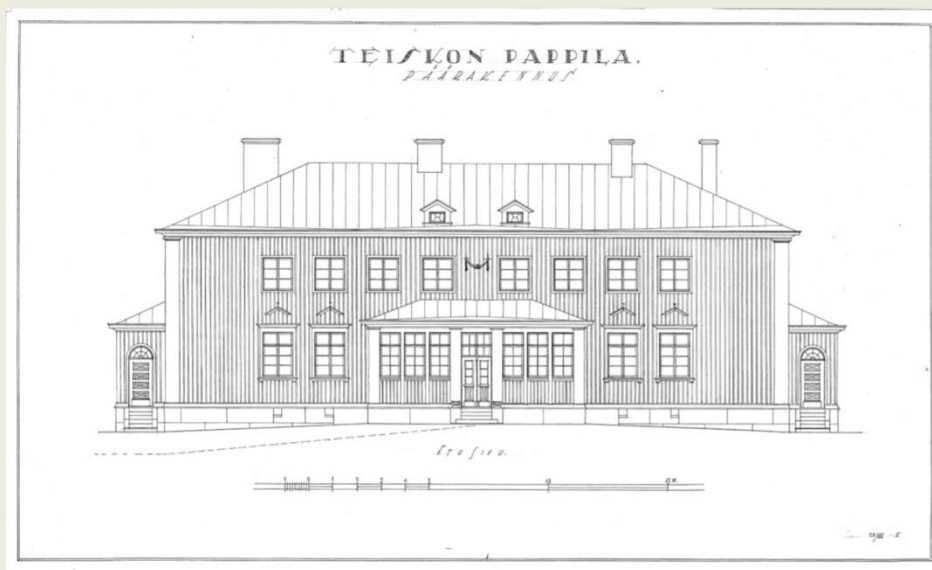
Päärakennus	S m k	380.000:-
Tuparakennus	"	80.000:-
Aittarakennus	"	30.000:-
Saunarakennus	"	38.000:-
Eläinsuojarakennus	"	150.000:-
Vesijohtoon, piirustuksiin, y.m.	"	42.000:-

S u m m a S m k 720.000:-

Hinni Sitaly

1

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

TAMPEREEN EVANKELIS-LUTERILAINEN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Teiskon Pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty
1.1.2019

Johdanto

Tämän rakennushistoriaselvityksen kohteena on Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän omistuksessa oleva Tampereen Teiskon Isosaaren rakennuskanta. Teiskon kirkonseutu on osa maakuntakaavassa valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi määriteltyä Kirkkojärven – Kalettoman kulttuurimaisemaa.

Rakennushistoriaselvityksen toteuttaa rakennuskonservaattori, rakennusinsinööriopiskelija Minna-Riikka Tuohiniitty osana Tampereen ammattikorkeakoulun rakennus- ja yhdyskuntatekniikan opinnäytetyötä, ja sen tavoitteena on tuottaa yhtenäistä tietoa käytettäväksi alueen kaavoitusprosessin käynnistämisen tueksi. Kenttä- ja arkistotutkimukset suoritettiin kesällä 2019. Opinnäytetyön osana rakennuskannalle tehtiin myös kuntoarvio.

Alueen kulttuuriympäristöselvitys päivitetään samanaikaisesti Marjukka Päivärinnan Tampereen yliopistolle tekemässä arkkitehtuurin lisensiaattityössä.

Kuva 1 Teiskon pappila puuston ympäröimänä 2019. MRT

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kohde; Teiskon pappilan rakennuskanta

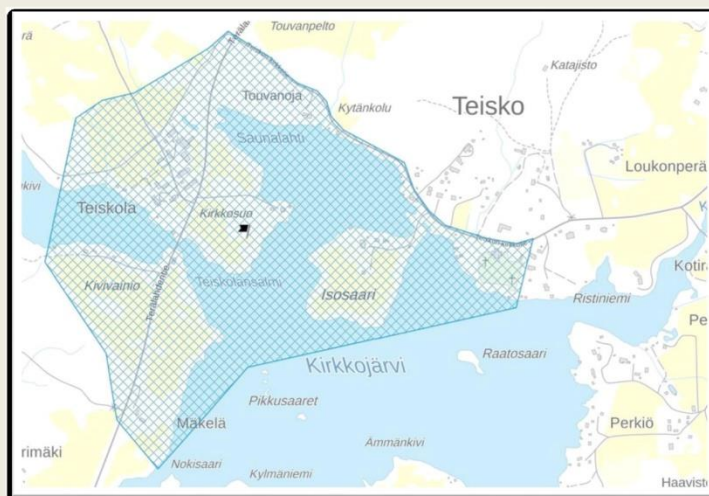
Sijainti	Isosaari (aiemmin Salonsaari, myös Salosensaari) Teiskon Kirkkotie 88, 34260 Terälahti
Suunnittelija	Rakennustoimisto Heikki Tiitola, 1924 - 1927
Omistaja	Tampereen evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä Aiemmin Teiskon Seurakunta
Kiinteistötunnus	837-718-2-0

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

4

Kuva 2 Teiskolan - Teiskon kirkon kulttuuriympäristöalue. Museoviraston karttapalvelu

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

5

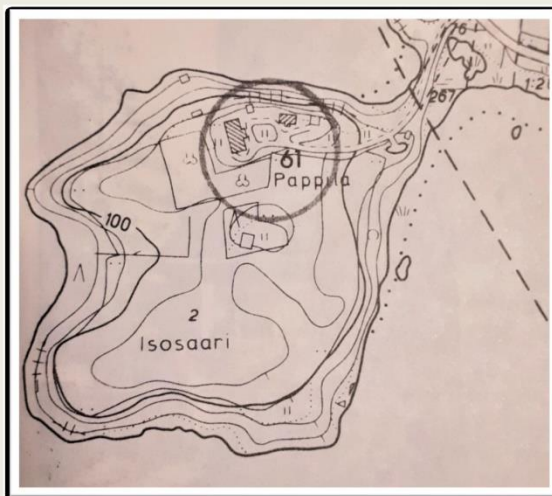

Kuva 3 Isosaaren rakennuskannan sijoittelu. Museoviraston karttapalvelu.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 4 Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi katsottu rakennusryhmittelmä. Tampereen rakennuskulttuuri, osa II.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Rakennuskanta

Asuinrakennukset

Päärakennus

Kerrosala ~ 600 m²

Kerrosuku 2

Tuparakennus

Kerrosala ~ 100 m²

Kerrosuku 1

Piharakennukset

Sauna

Kerrosala ~ 50 m²

Ulkokäymälä

Kerrosala ~ 10 m²

Riihi

Kerrosala ~ 90 m²

Talli/vaja

Kerrosala ~ 95 m²

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Teiskon seurakunnan vaiheet

1621	Teiskon ensimmäinen, torniton pitkäkirKKo rakennetaan Teiskolan maille Myllyniemeen.
1636	Teiskosta tehdään Messukylän kappeliseurakunta.
1669	Teiskon toinen kirKKo rakennetaan lyhytikäiseksi jääneen ensimmäisen kirKKon paikalle Teiskolan Myllyniemeen.
1700	Kappalaiset ovat aiemmin olleet velvoitettuja ostamaan oman maatilan pappilaksi kirKKon läheisyydestä. Vuoden 1672 asetus velvoitti seurakunnan tarjoamaan kappalaiselle puustellin, ja ensimmäinen hanke Teiskossa käynnistyiikin Vattulassa 1690. Teiskon kappalainen sai kuitenkin lopulta odottaa vuoteen 1700, jolloin seurakunta hankki Asuntilan Alasen.
1788	Teisko saa uuden, kansanomaista puuarkkitehtuuria edustavan ristikirKKon Koveron mäelle. KirKKon suunnittelee Matti Åkerblom, joka toimii myös rakennustöiden johdossa. Rakennus vihitään käyttöön kuitenkin jo vuotta aiemmin keskeneräisenä, vanhan kirKKon huonon kunnon vuoksi.
1798	Teiskon kirKKon kellotapuli rakennetaan. Teiskon seurakunta hylkää valtion rakennustoimiston suoraviivaisen tapulisuunnitelman, ja toteuttaa sen sijaan Matti Åkerblomin barokkityylisen suunnitelman.

Teiskon pappila	Rakennushistoria	Minna-Riikka Tuohiniitty
-----------------	------------------	--------------------------

1865	Teiskosta tulee Hämeen ensimmäinen kunta Suomen senaatin julkaistua asetuksen kuntien perustamisesta.
1878	Teiskon ensimmäinen virallinen pappilarakennus valmistuu Asuntilaan aiemmin kappalaisen virka-asuntoina toimineiden torppien tilalle.
1904	Teiskon seurakunta itsenäistyy omaksi seurakunnaksi.
1926	Asuntilan pappilan etäisyyden vuoksi päätetään rakentaa uusi pappila Salonsaareen. Papiston palkkausasetuksen muutos
1932	Teiskon kirKKon viereen rakennetaan ensimmäinen puurakenteinen seurakuntatalo, joka kuitenkin vuotta myöhemmin tuhoutuu tulipalossa.
1934	Teiskon kirKKon viereen rakennetaan uusi puurakenteinen seurakuntatalo seurakuntalaisten yhteistyöllä.
1939	Seurakunta lunastaa maa-alan pappilan läheisyydestä mantereen puolelta kanttorilaksi.
1971	Seurakuntatalo puretaan talkoovoimin ja paikalle rakennetaan uusi seurakuntakeskus. Uusi seurakuntakeskus on matala, tasakattoinen punatiilirakennus, joka ilmentää hyvin aikansa arkkitehtuuria.
1972	Teiskon kunta lakkautetaan ja alue yhdistyy Tampereen kaupunkiin.

Teiskon pappila	Rakennushistoria	Minna-Riikka Tuohiniitty
-----------------	------------------	--------------------------

2014

Teiskon seurakunta lakkautetaan, ja uusi Tampereen Messukylän seurakunta perustetaan.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Teiskon Pappilan vaiheet

1925

Teiskon Seurakunta ostaa neljän hehtaarin Salonsaaren A. Tammela-eriltä. Lisäksi seurakunta lunastaa lähitilojen yhteistä myllypalstaa, ja saaren ja mantereen välinen salmi täytetään.

1927

Teiskon pappila vihittään käyttöön jo 1926, mutta virallisesti rakennus on valmis 1927. Rakennuksen vihkisissä rakennus on vielä vailla aikakaudelle ominaista pystyrimalaudoitustaan, vaikka nurkkapilasterit ja palmettimukaelmat ovatkin jo nähtävillä.

1942

Pappilan aittarakennus palaa, mutta palon leviäminen muihin rakennuksiin saadaan estettyä. Pappilan kellarissa tehdään lisälämmöneristystä ja tehdään lvi-remontti putkirikkojen vuoksi. Peruskorjauksen suunnittelee rakennusinsinööri H. Nurmio ja lvi-remontin tekniikko L. Viitanen. Talvi- ja jatkosodan jälkeen myös pappilan sauna on asuinkäytössä.

1960

Maatalousrakennukset puretaan. Talousrakennuksista jää jäljelle vain osa aikaisempaa kookasta tallirakennusta, ulkokäymälä ja saunarakennus.

1963

Pappilan yläkertaan tehdään diakonissan asunto. Muutostyön yhteydessä yläkertaan rakennetaan WC-tila.

1967

Tuparakennukselle tehdään ensimmäinen peruskorjaus. Samalla rakennukseen tehdään vesi- ja viemärinti.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

12

1982	Pappilakulttuurin muutoksen seurauksena rakennuksille haetaan käyttötarkoituksen muutosta leirikeskukseksi. Kulku yläkertaan muutetaan suoriksi portaiksi kuistilta. Rakennusluvan yhteyteen tehtyjä muutospiirroksia ei kuitenkaan täysin toteuteta, vaikka pappila toimiikin kymmenen vuoden ajan leirikeskuksena. Muutostyön suunnittelun toteuttaa Pirpalan Ky.
1985	Tuparakennukselle haetaan käyttötarkoituksen muutosta, kun se virallisesti palautetaan asuinkäyttöön. Suunnitelman toteuttaa Pirpalan Ky.
1992	Papiston palkkausta säätelevää lakia muutetaan 1990 niin, että pappilassa asutaan vuokrasuhteessa. Pappilan palauttaminen asuinkäyttöön tulee ajankohtaiseksi uuden kirkkoherran myötä 1992.
1993	Edellinen ulkomaalaus. Samassa yhteydessä tehtiin pieniä korjauksia pääkuistin vasemmalle puolelle.
2001	Pappila vuokrataan yksityisasunnoksi seurakunnan henkilöstön ulkopuolisille. Alue säilyy edelleen seurakuntayhtymän omistuksessa. Kulku yläkertaan palautetaan alkuperäisen mallin mukaiseksi eteishallista.
2017	Pappilan pitkäaikaisen asukkaan muutettua pois, pappila jää tyhjilleen odottamaan peruskorjausta ja mahdollista käyttötarkoituksen muutosta.
2019	Julkisivujen pintakäsittelyt uusitaan, rakennushistoriaselvitys ja kuntoarviot valmistuvat. Pikku-pappila on edelleen asuinkäytössä.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

13

Kulttuurihistorialliset inventoinnit ja selvitystyöt

1982

Pirkanmaan seutukaavoitus, Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, Tampere, julkaisu D 50

Kohteen luokitus: Rakennushistorialliset perusteet, miljöökohde

1984

Tampereen rakennuskulttuuri, Osa II, Pohjoinen suuralue

Tampereen kaupunginhallituksen asettaman toimikunnan selvitystyö koskien kulttuurihistoriallista, rakennustaiteellista ja maisemallista suojelua Tampereella

Kohteen valintaperuste: Rakennustaiteelliset, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset perusteet

Kohteen luokitus: III, Muut kulttuurihistoriallisesti, historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävät kohteet

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

1990

Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet

Tampereen seutukaavaliitto, Julkaisu B 174

Luokitus: Miljöökohde, liittyy luontevasti ympäröivään kulttuuri- tai luonnonmaisemaan, tai lähimaisema joka antaa edustavan kuvan seudun kulttuurihistorialle luonteenomaisesta tai erikoislaatuisesta piirteestä

Rakennushistorialliset perusteet: Rakennus rakennusryhmä ilmentää aikakautensa rakentamistapaa ja – teknologiaa, tai on rakennustaiteellisesti merkittävä

Kirkkojärvi – Kaleton, maisemakokonaisuus, kulttuurimaisena joka avautuu laajana luontevalta tarkkailupaikalta

2008

Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri

Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen

Luokitus: RKM I, rakennushistoria, kulttuurihistoria, maisema, valtakunnallisesti merkittävä Kirkkojärven kulttuurimaiseman osana

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

2009

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

Museoviraston inventointi.

2015

Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvitys

Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, maankäytön suunnittelu

Luokitus: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Teiskon kirkko, Teiskolan kartano

Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja – kohteet, Teiskon Kirkkojärven – Kalettomanjärven kulttuurimaisema

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Pappiloiden erityispiirteitä

Teiskon pappilan suunnittelu aloitettiin pian vuoden 1922 papiston palkkauslain vahvistamisen jälkeen. Lakimuutos velvoitti seurakunnat palkkaamaan papistonsa rahapalkalla, joka pienensi kappalaiselle osoitettua maa-alaa.

Samanaikaisesti vahvistettiin papiston virkatalolaki, joka mahdollisti pappiloiden käyttötarkoituksen entisellään niin, että virka- ja palkkatilat siirtyivät seurakunnan hallintaan pappilan jakautuessa yksityiseen ja ammatilliseen tilaan. Palkkauslain seurauksena vakinaisessa virassa toimiva kirkkoherra tai kappalainen oli oikeutettu rahapalkkaan, pappilasumisen kuitenkin säilyessä pakollisena luontaisena. Vakinaisessa virassa olevalla papilla oli lakiin kirjattu velvollisuus asua seurakuntansa pappilassa.

1990-luvun palkkausudistuksessa järjestelmä pappilasta luontaisena purkautui, ja pappilat asetettiin tavanomaisilla vuokrasuhteilla myös

papiston kanssa. Seurakunnilla ei enää myöskään ollut velvoitetta huolehtia virka-asunnoista tai pappiloiden säilyttämisestä.

Virkataloasetuksessa säädettiin myös kirkonkirjojen suojelemisesta. Vaikka ajatus kirkkoherranvirastosta yleistyiikin maaseudulla vasta toisen maailmansodan jälkeen, Teiskon pappilassa huomioitiin jo rakennusvaiheessa kirkonkirjojen turvaaminen paloturvallisella hovilla. Rakennuksen pohjakaava jakaantuikin jo suunnitteluvaiheessa selkeästi erotettavaan virka- ja asuintilaan.

Virkataloasetuksessa säädettiin myös pappilan koosta. Päärakennuksessa tuli olla kolmesta kuuteen asuinhuonetta eteisineen, palvelijahuone, keittiö, tarpeelliset säilytystilat sekä virkahuone. Asuinhuoneiden osalta huoneen vähimmäiskorkeus laskettiin kolmeen metriin.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Rakennusten arkkitehtuurista

Selkeän symmetrinen, kaksikerroksinen, hirsirunkoinen päärakennus on 1920-luvulla yleistyneen tavan mukaan vuorattu pystyrimalaudoituksella pian valmistamisen jälkeen. Rakennusta rytmittävät nurkkien leveät, valkoiset pilasterit ja ikkunoiden yläpuolelle on sijoitettu palmettimukaelmat.

Päärakennuksen pohjakaavan jaottelu noudattaa tyypillistä pappisrakennuksen pohjakaavaa; keskellä oleva pääsisäänkäynti on johtanut papin yksityisasuntoon. Pohjoispäädyn umpikuisti on ollut palvelusväen käytössä, ja eteläisen seinän umpikuisti palveli kirkollisten virka-asioiden hoitoa. Eteläpäädyn huoneistoon on sijoitettu rakennusvaiheessa vaatimusten mukainen holvirakennelma arvokkaiden kirkonkirjojen säilyttämiseksi.

Päärakennuksessa on loiva tiilikate. Nellilappeinen aumakate korostaa rakennuksen klassistista vaikutelmaa. Sisäänkäyntien kiuistit on katettu punaiseksi maalatulla saumapellillä. Graniittinen kivijalka on korkea ja ryhdikäs.

Tuparakennus mukaillee päärakennuksen ulkonäköä yksinkertaistetummin. Yksikerroksinen hirsirakennus on vuorattu pystyrimalaudoituksella, katemalli on yhtenäinen päärakennuksen kanssa. Kalliolle perustettu rakennus lepää ryhdikkään graniittikivijalan päällä. Huomio keskittyy erityisesti avokuistin päätykolmioon ja sitä kannatteleviin kapiteelillisiin puupilareihin.

Isosaaren rakennuskannasta myös ulkokäymälä ja saunarakennus noudattavat asuinrakennusten kanssa samaa klassista muotokieltä.

Isosaaren alkuperäisessä rakennuskannassa on selkeitä aikakaudelle tyypillisiä pohjoismaisen klassismin piirteitä. Vaikka pohjoismainen klassismi on tyypillistä 1920-luvulle, tyyliä noudattelevia pappilarakennuksia on erittäin vähän. Teiskon pappilan poikkeuksellisen ehjänä säilynyt maatilapappilan on ainutlaatuisen kokonaisuus.

Pappilan puutarha on rehevöitynyt, mutta alun perin sekin on noudattanut aikakautensa ihanteita.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Teiskon pappilan nykytilanne ja säilyneisyys

Pappilan alue ja sen kaikki rakennukset ovat olleet koko historiansa ajan seurakunnan omistuksessa, aluksi Teiskon seurakunnan ja sittemmin Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän. Kokonaisuuden säilyminen seurakuntayhtymän omistuksessa käyttötarkoituksesta riippumatta on edistänyt rakennuskannan säilymistä eheänä ja yhtenäisenä kokonaisuutena.

Alkuperäisestä vuoden 1927 rakennuskannasta on jäljellä kokonaisuutena pappilan päärakennus, tuparakennus, saunarakennus ja ulkokäymälä. Lisäksi jäljellä on osa alkuperäistä maatalousrakennusta tuparakennuksen läheisyydessä. Alkuperäisen arvokkaaksi katsotun rakennuskannan lisäksi Isoaaren alueella sijaitsevat riihirakennus ja lato, jotka ovat vakiintuneet luontevaksi osaksi maalaispiihpiiriä. Riihen ja ladon osalta rakennusvuotta ei ole tiedossa, mutta ne ovat nähtävillä 1930-luvun valokuissa. Säilyneiden rakennusten julkisivuissa on vain vähäisiä muutoksia.

Kuva 5 Pääsisäänkäynnin tuore kunnostus. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Päärakennus

Pappilan pääsisäänkäynnin oven yllä ollut neliruutuinen ikkuna-aukko on peitetty ovikatoksen asentamisen vuoksi. Pääsisäänkäynnin poistetut ikkunanpuitteet ovat rakennuksen varastotiloissa tallella, eikä niiden palauttamiseksi tarvitse tehdä mittavia muutostöitä. Ikkunoiden palauttamista voidaan pitää suositeltuna. Alkuperäisten piirrosten mukaan kuistin ylle on ollut tarkoitus sijoittaa klassinen koristekuvio, mutta aikalaiskuissa tämän koristeen tilalla on lippusalko. Kuvion jäljentäminen alkuperäisten piirrosten mukaan on tarvittaessa toteutettavissa. Keskukslämmitysjärjestelmän vaatima hormirakenne jää rakennuksen takasivulle.

Päärakennuksen katemateriaali on piirustusten ja muiden asiakirjojen mukaan ollut alun perin saunapelti, lisäksi ullakkotilan kautta on nähtävillä pärekate. Katemateriaalin muutosta sementtitiilikatteeseen ei ole kirjattu arkistoon.

Päärakennuksen julkisivut, mukaan lukien ikkunat, on kunnostettu 2018 - 2019.

Sisätiloissa muutokset ovat olleet maltillisia. Kellarikerroksen sauna- ja pesutilat ovat oma yksityinen kokonaisuutensa, ja saattavat olla peruskorjauksen jälkeen otettavissa käyttöön.

Ensimmäisen kerroksen vaatesäiliö on 1959 peruskorjauksen yhteydessä muutettu WC-tilaksi, ja keittiössä vesipisteen paikkaa on muutettu. Tulisijoja on jäljellä yksi.

Toisessa kerroksessa tulisijoja on ylähallin lisäksi yhdessä huoneessa. Diakonissan asunnon muutostöiden yhteydessä 1960-luvulla on rakennettu WC-tila. Eteläpäädyn suuresta ullakkotilasta on rajattu varasto ja vesikiertojärjestelmän paisunta-astia, muu tilasta on muutettu asuinkäyttöön. Pohjoispäädyn suuri ullakkotila on jaettu väliseinillä kahdeksi asuinhuoneeksi ja yhdeksi vaatehuoneeksi.

Mitään alkuperäisiä seinärakenteita ei ole purettu, ja muutokset on toteutettu väliseinärakenteilla.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Tuparakennus

Tuparakennuksessa ei ole merkittäviä julkisivumuutoksia, mutta rakennusteknisen toimivuuden ja asumismukavuuden vuoksi olisi syytä arvioida mahdollisuutta vähentää ulkoseinien lämpövuotoja, muuttamatta rakennuksen mittasuhteita. Rakennuksen pintakäsittelyt vaativat uusimista, joten lämpövuotoasiaa on hyvä harkita ennen ulkomaalaukseen ryhtymistä.

Tuparakennuksessa on alkuperäispiirrosten mukaan ollut pärekatto, joka on jätetty paikoilleen kun kate myöhemmin on uusittu sementtitiilillä.

Tuparakennuksen ullakotila on yhtenäinen ja rakentamaton. Vuoden 1985 rakennuslupahakemuksissa ullakolle on tehty majoitusluonevaraus.

Väliseiniä ei ole purettu, mutta tuvan eteläpäätyn on väliseinärakenteella tehty lisähuone.

Saunarakennus

Saunarakennuksen yleiskuva on yhtenäinen ja alkuperäisasiaa noudattava, mutta Kirkkojärvelle antavan pohjoisseinän vaurioituneet kaksi alinta hirsikertaa on korvattu kevytsoraharkoilla. Saunarakennusten perustusten siirtymisen vuoksi rakennukselle joudutaan kuitenkin tekemään kattava peruskorjaus, jonka yhteydessä on mahdollista kengittää rakennus pitkällä hirrellä. Myös saunarakennuksen katemateriaali on alun perin päre.

Ulkokäymälä

Ulkokäymälän julkisivut ovat täysin alkuperäisessä asussaan, pois lukien sementtitiilikate, jolla alkuperäinen pärekatto on peitetty. Rakennuksen alimmissa hirsikerroissa on havaittavissa lahovaurioita, mutta rakennus on edelleen ryhdikäs. Ulkokäymälän sisätiloissa ei ole tehty muutoksia, ja sisätilojen sähköistys on alkuperäinen 1920-luvulta.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Lisätutkimukset

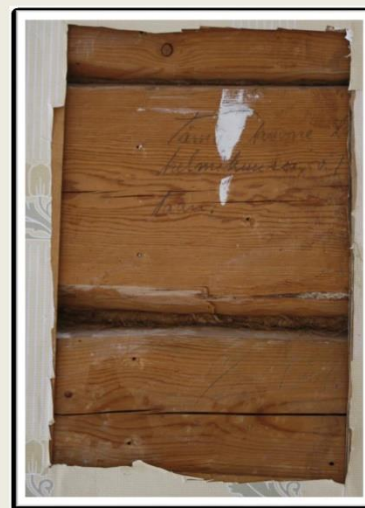
Tämä rakennushistoriaselvitys keskittyy rakennusten rakennus- ja korjaushistoriaan, muttei sisällä väri- tai tapettitutkimuksia.

Rakennuksen julkisivujen maalauksen yhteydessä 2018 – 2019 vanhat maalikerrokset on poistettu puupintaan saakka, joten väritutkimukset teettäminen dokumentoinnin vuoksi ei ole tarpeen tai mahdollista.

Väritutkimuksen teettäminen sisätiloista ja muiden rakennusten osalta konservoinnin tai restauroinnin ammattilaisella ennen peruskorjaushanketta on suotavaa.

Pappilan päärakennuksen viimeisimmän asukkaan jäljiltä rakennuksessa on säilytynä pintaremonttien yhteydessä irrotettuja tapettinäytteitä.

Tapettinäytteet olisi syytä inventoida ja arkistoida konservoinnin tai restauroinnin ammattilaisen toimesta.

Kuva 6 Yläkerran aulan hirsipinnan terveiset rakennusvuodelta 1926

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Yhteenvedo

Teiskon Isosaaren rakennuskanta on ainutlaatuinen esimerkki kokonaisuutena säilyneestä maaseutupappilasta, joka noudattelee pelkistettyä ja hillittyä uusklassistista ulkomuotoa. Arkkitehtuurin muutokset ovat olleet poikkeuksellisen vähäisiä. Rakennuskannan säilyminen samalla omistajalla ja käyttötarkoituksen vähäiset muutokset ovat mahdollistaneet rakennuskannan erinomaisen säilymisen rakennuskokonaisuutena ja osana maisemaan. Rakennusten jatkuva ympärivuotinen käyttö on omalta osaltaan edistänyt niiden säilymistä.

Alue on osoitettu osaksi valtakunnallisesti arvokasta Kirkkojärven- Kalettoman kulttuuriympäristöä (Pirkanmaan 1. maakuntakaava), joka on luokiteltu rakennushistoriallisesti merkittäväksi maisemakokonaisuudeksi. Alue on myös osa valtakunnallisesti merkittävää Teiskon kirkon ja Teiskolan kartanon rakennettua kulttuuriympäristöä (Valtioneuvoston päätös 2009), jonka arvojen säilyminen tulee huomioida alueiden käytössä.

Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvityksen (2015) mukaan todetaan toimenpidesuosituksiksi, että

”alue/kohde ei kestä huomattavaa muutosta ominaispiirteiden muuttumatta merkittävästi; alueen arvokas rakennuskanta sekä vanhan kulttuurimaiseman rakenne ja mittavakaava tulee säilyttää. Rakennuskulttuuri-kohteiden ja maisemaelementtien näkyvyyttä (historialliset näkymät) ja maisematilojen avoimuutta ylläpidetään ja mahdollisesti ennallistetaan maisemanhoidollisin toimenpitein. Uudisrakentamisen sijoittaminen ja rakentamistapa vaativat alueella erityistä harkintaa kulttuuriympäristön arvojen huomioiden. Uusien rakennuspaikkojen tulee liittyä luontevasti jo oleviin pihapiireihin tai sijoittua maisemarakenteen reunoille, jotta kulttuurimaiseman ominaispiirteet ja jatkuvuus voidaan säilyttää. Rakentamistapa tulee sovitaa olemassa olevaan perinteiseen/arvokkaaseen rakennuskantaan.”

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Lähteet

Teiskon seurakunnan vaiheita, A.K. Saarela, Teiskon Seurakunta, 1960, Tampere

Teiskon kirkon juhla-kirja, P. Helin (toim.), Teiskon seurakunta, Tampere 1988

Ulkomailla Teiskoon, S. Somero. Tampereen kaupunginosakirja. Teisko-Seura ry, 2013.

Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet. Julkaisu B 174. Tampereen Seutukaavaliitto 1990.

Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen. Tampere, 2008.

Anu Soikkeli, Suomen vanhat pappilat - menneisyyden tulevaisuus. Oulun yliopisto 2000.

Teiskon kirkonseudun osayleiskaava ja Aitolahdi-Teisko rantayleiskaavan 1989 muutos. Tampereen kaupunki, Ympäristötoimi, Kaavoitusyksikkö. 1999.

Pirkanmaan seutukaavoitus, Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet, Tampere, Julkaisu D 50. Tampereen seutukaavaliitto, 1982.

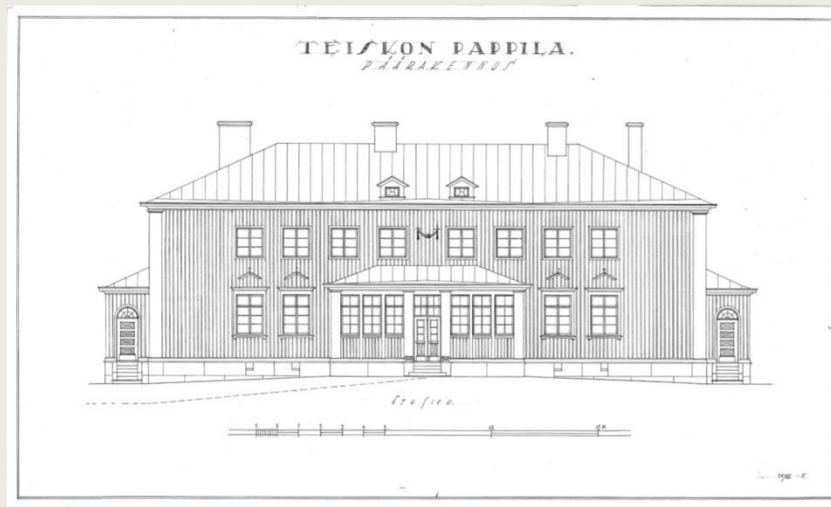
Suomalaiset pappilat. Kulttuuri-, talous- ja rakennushistoriaa, M.T. Knapas, M. Heikkilä, T. Ävist. SKS. 2016.

Asukashaastattelut

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

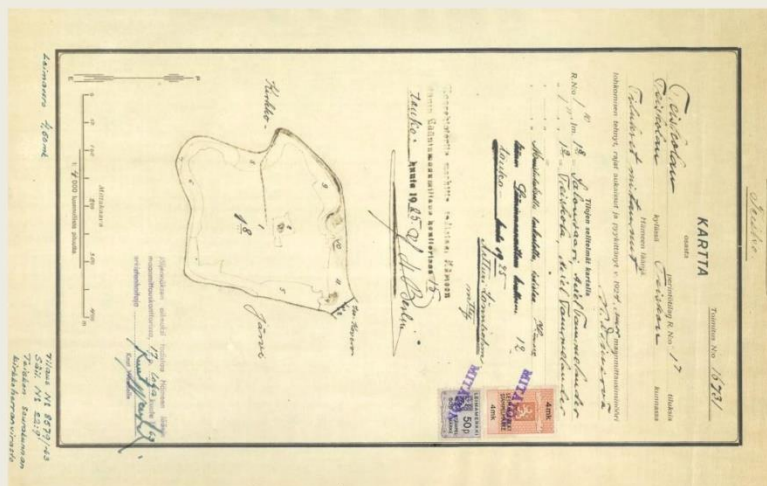
Kuva 8 Teiskon Pappilan alkuperäinen julkisivupiirros. Rakennustölmisto Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuvaliitteet

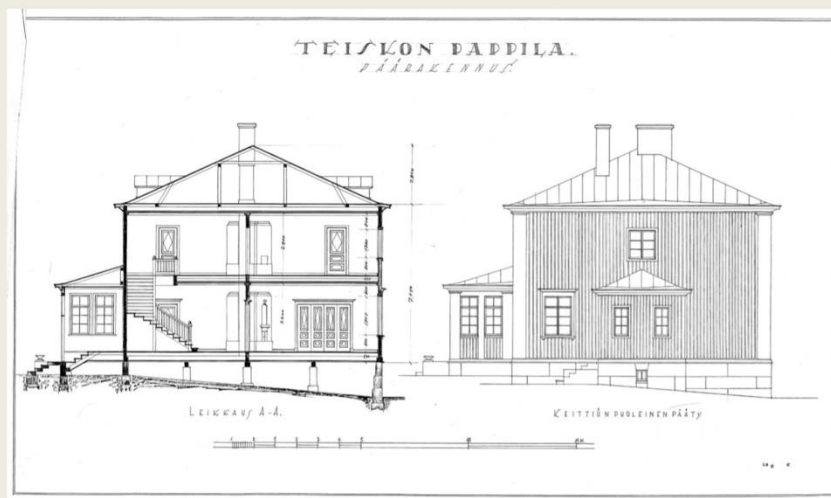

Kuva 7 Alkuperäinen tonttiasiakirja. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

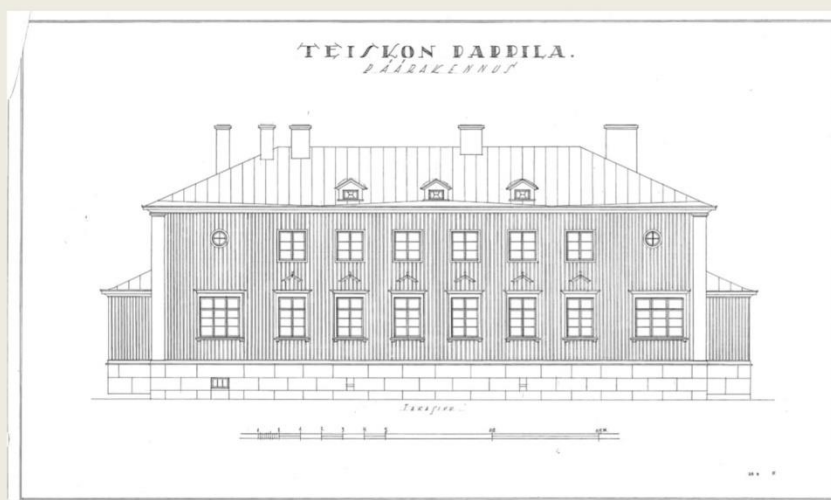

Kuva 10 Pappilan päärakennuksen leikkauskuva. Alkuperäinen kuva Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

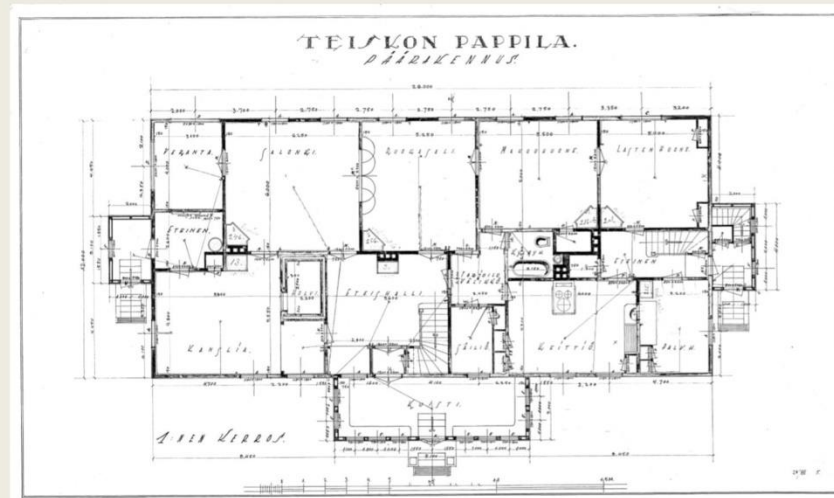

Kuva 9 pappilan takasivu, alkuperäinen rakennuspiirros Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

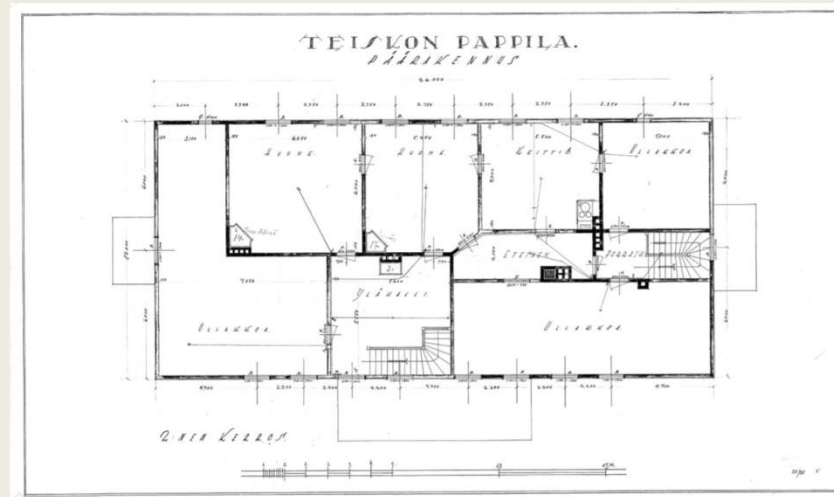

Kuva 11 Pappilan päärakennuksen ensimmäisen kerroksen pohjakuva, alkuperäinen piirros Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

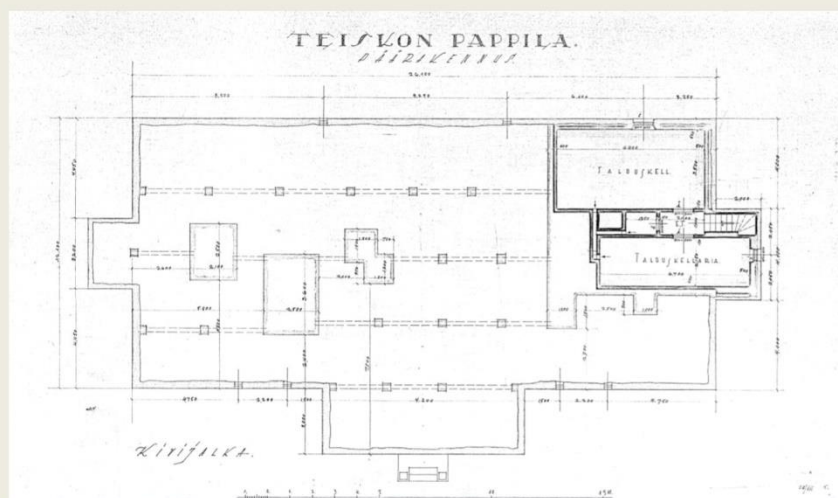

Kuva 12 Päärakennuksen toisen kerroksen pohjakuva. Alkuperäinen piirros, Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

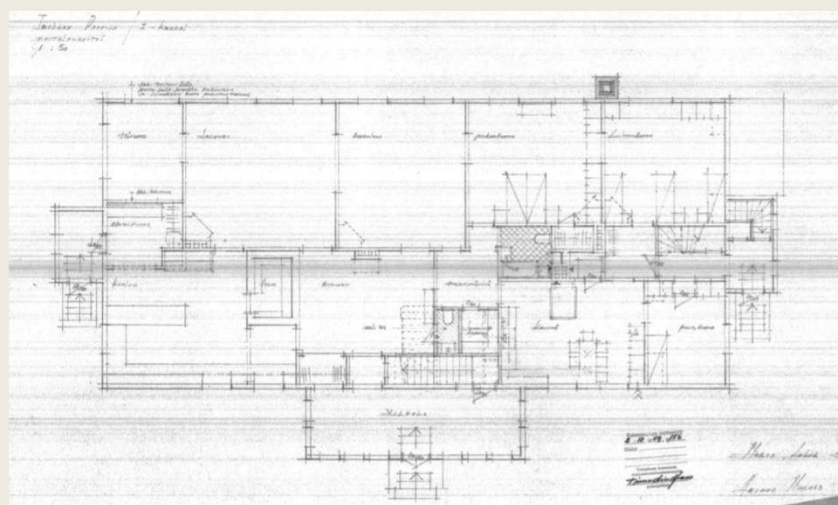

Kuva 13 Päärakennuksen kellarikerroksen pohjakuva. Alkuperäinen piirros, Helkki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

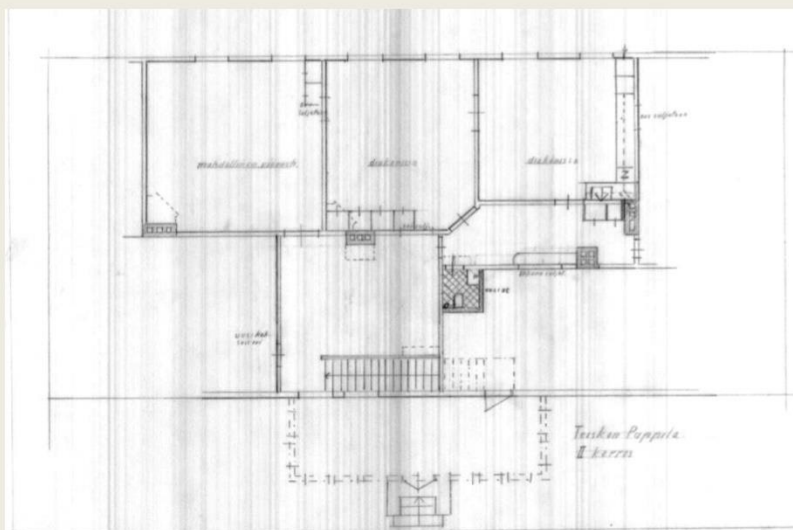
Kuva 14 Vuoden 1959 peruskorjauksen suunnitelma. H. Nurmio. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

32

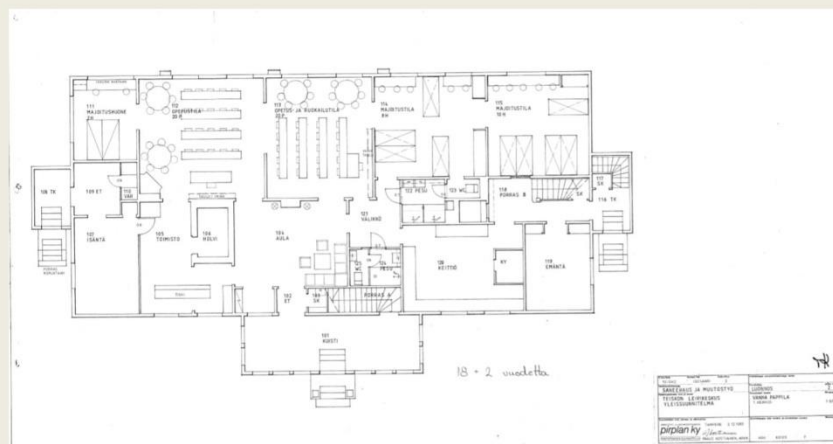
Kuva 15 Diakonissan asunnon muutostyöt päärakennuksen toisessa kerroksessa. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

33

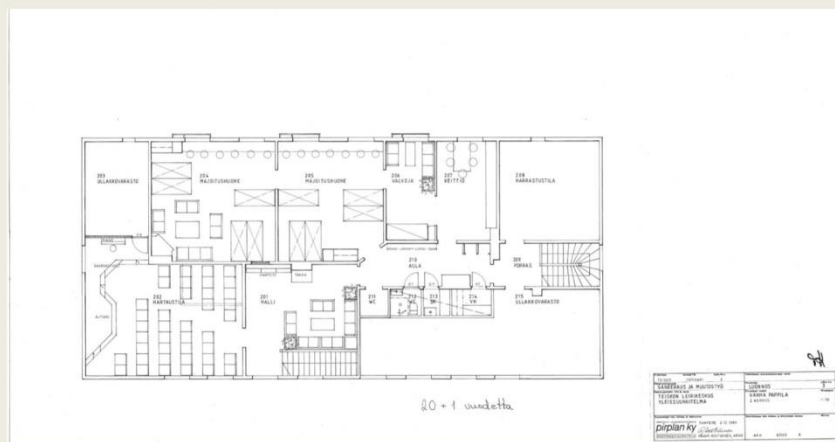
Kuva 16 Muutostyö leirikeskukseksi, alkuperäinen kuva Pirpalan Ky. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

34

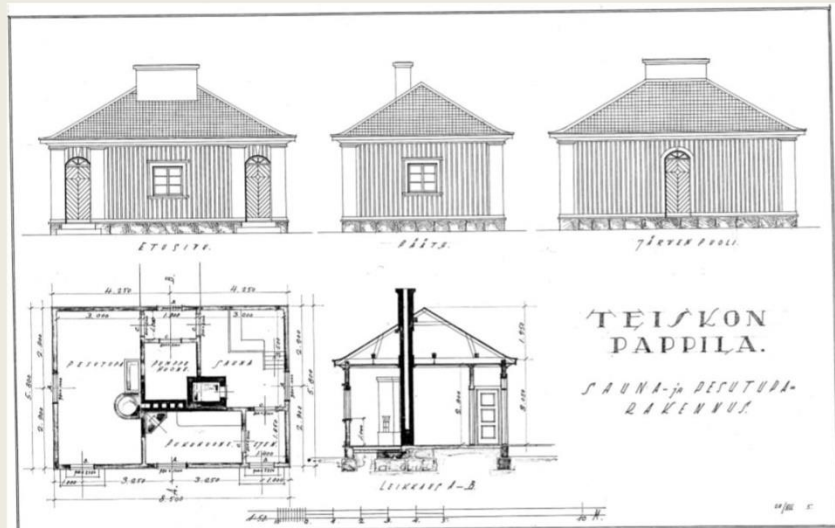
Kuva 17 Muutos- ja lisätyö leirikeskukseksi, toinen kerros. Alkuperäinen piirros Pirpalan Ky. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

35

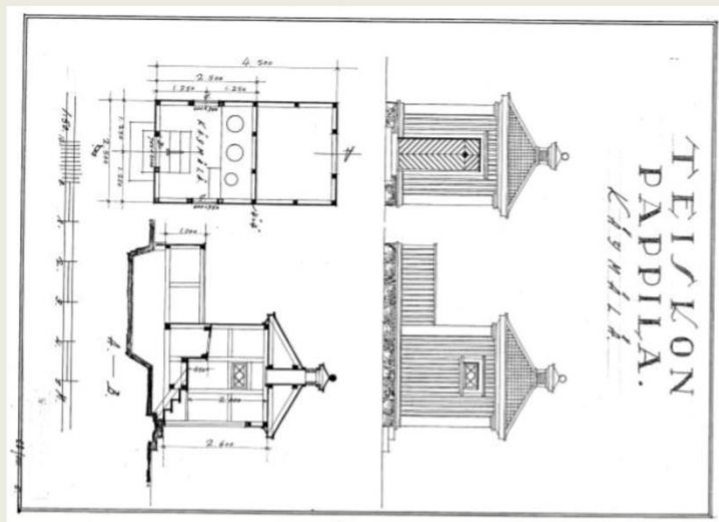

Kuva 18 Sauna- ja pesutuparakennuksen alkuperäispiirros, Heikki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

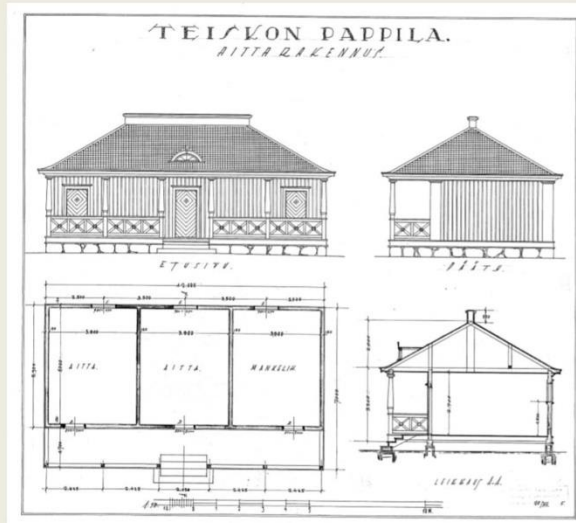

Kuva 19 Ulkokäymäntän alkuperäispiirros, Helkki Tiitola. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

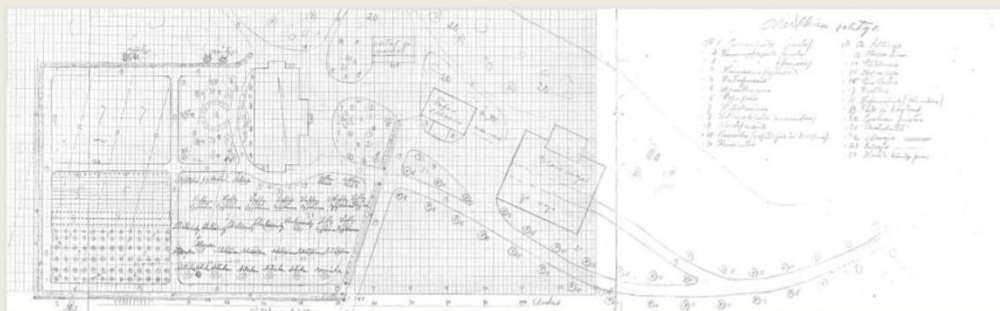
Kuva 20 Aittarakennus, alkuperäispiirros Helkki Tiitola. Rakennus on tuhoutunut. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

38

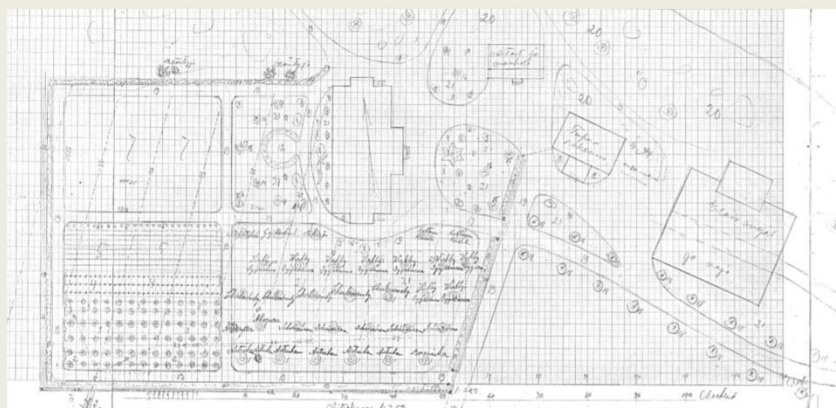
Kuva 21 Alueen puutarhasuunnitelma. Alkuperäissuunnitelma. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

39

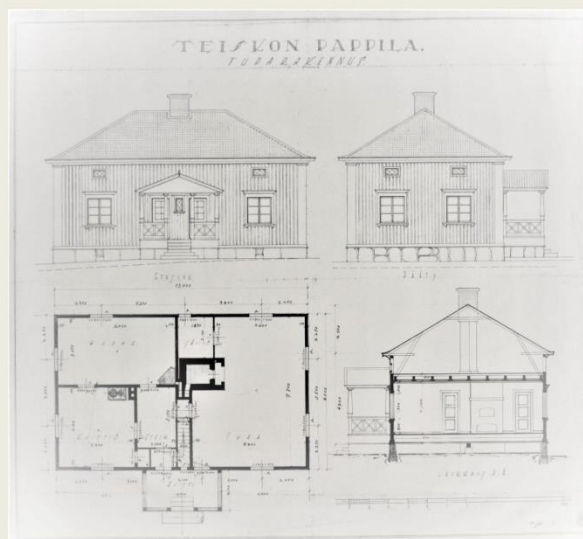

Kuva 22 Lähikuva puutarhasuunnitelmasta. Kuvassa näkyy rakennuskannan sijoittelu sekä alkuperäisen piharakennuksen läpi kulkenut pihatie. Vain osa piharakennuksesta on säilynyt. Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

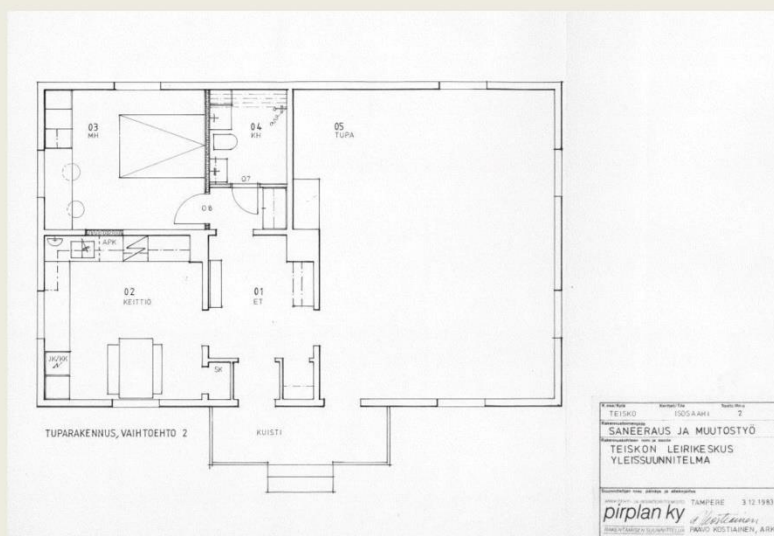

Kuva 23 Tuparakennuksen alkuperäinen suunnitelma. Heikki Tiitola, Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

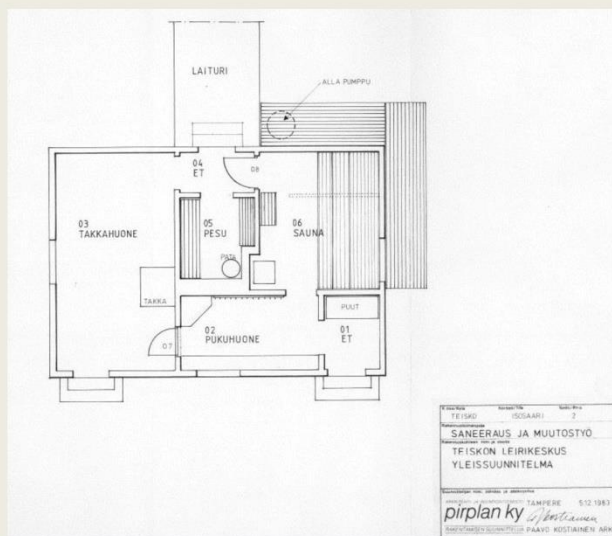

Kuva 24 Tuparakennuksen muutosluonnos. Alkuperäinen piirros Pirjalan Ky, 1983, Seurakunnan arkisto.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 25 Saunarakennuksen muutosehdotus. Alkuperäinen kuva Pirpala Ky, 1983.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 26 Pappilan päärakennus 2019. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

44

Kuva 27 Vuoden 1959 keskuslämmitysjärjestelmän vaatima hormi on sijoitettu rakennuksen takaosaan. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

45

Kuva 28 Lehtipuut tuovat tuparakennuksen pihaan yksityisyyttä. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 29 Tuparakennuksen avokuistin päätykolmio ja kapiteelin kruunaamat puiset pilarit. MRT/2019

Teiskon pappila

Kuva 30 Päärakennuksen läheisyydessä sijaitseva ulkokäymälä on alkuperäisessä asussaan, sähköjä myöten. MRT/2019.

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 31 Saunarakennus sijaitsee idyllisellä puuston taustoittamalla Kirkkojärven rannalla. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 33 Heinittyneessä peltosaarekkeessa sijaitseva lato jää piiloon muulta rakennuskannalta. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 32 Isosaareen tulija näkee ensimmäisenä rakennuksena tien välittömässä läheisyydessä olevan korkean riihen. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty

Kuva 34 Ulkokäymälä on säilynyt alkuperäisessä asussaan myös sähköistykseltään. MRT/2019.

Teiskon pappila

Rakennushistoria

Minna-Riikka Tuohiniitty